

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja

Prezes Rady Ministrów
RM 10-169-01

Druk nr 352
Warszawa, 29 marca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej,

co do którego Rada Ministrów zadeklarowała, że ma na celu dostosowanie polskiego ustawodawstwa do prawa Unii Europejskiej.

Jednocześnie, zgodnie z wymogami art. 31 ust 3b Regulaminu Sejmu, przekazuję, przetłumaczone na język polski, teksty przepisów Unii Europejskiej, do których ma być dostosowane prawo polskie.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

USTAWA

z dnia

o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Dział I

Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Ustawa określa zasady i warunki świadczenia pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej przez prawników zagranicznych.
2. Pomoc prawna oznacza działalność w zakresie odpowiadającym uprawnieniom adwokata lub radcy prawnego i obejmuje w szczególności udzielanie porad prawnych, sporządzanie opinii prawnych, opracowywanie projektów aktów prawnych oraz występowanie przed sądami i urzędami.

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) prawnik zagraniczny – prawnika z Unii Europejskiej i prawnika spoza Unii Europejskiej,
- 2) prawnik z Unii Europejskiej – osobę będącą obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, uprawnioną do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych uzyskanych w państwie członkowskim Unii Europejskiej, określonych w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy,

- 3) prawnik spoza Unii Europejskiej – osobę nie będącą obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, uprawnioną do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych, o których mowa w pkt 2, a także każdą osobę, która przy użyciu tytułu zawodowego uzyskanego w państwie nie będącym członkiem Unii Europejskiej jest uprawniona do wykonywania zawodu odpowiadającego - pod względem wykształcenia i uprawnień oraz podstawowych zasad jego organizacji i wykonywania – zawodowi adwokata lub radcy prawnego,
- 4) usługa transgraniczna – jednorazową lub mającą charakter przejściowy czynność z zakresu pomocy prawnej, wykonywaną w Rzeczypospolitej Polskiej przez prawnika zagranicznego prowadzącego stałą praktykę w innym państwie,
- 5) stała praktyka - stałe i systematyczne świadczenie pomocy prawnej przez prawnika zagranicznego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 6) państwo macierzyste – państwo, w którym prawnik zagraniczny uzyskał prawo do używania jednego z tytułów zawodowych, o których mowa w pkt 2 i 3.

Dział II

Wykonywanie stałej praktyki

Rozdział 1

Przepisy wspólne

Art. 3.

Na zasadzie wzajemności, o ile umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Rzeczpospolitą Polską lub przepisy organizacji międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowią inaczej, prawnicy zagraniczni są uprawnieni do wykonywania stałej praktyki, na zasadach określonych w przepisach niniejszego działu, po wpisaniu na jedną z list prawników

zagranicznych, prowadzoną odpowiednio przez okręgowe rady adwokackie lub rady okręgowych izb radców prawnych, zwaną dalej „listą”.

Art. 4.

1. Na listę prowadzoną przez okręgowe rady adwokackie wpisuje się prawników z Unii Europejskiej zamierzających świadczyć pomoc prawną w zakresie odpowiadającym zawodowi adwokata oraz prawników spoza Unii Europejskiej, których tytuł zawodowy uprawnia do wykonywania zawodu odpowiadającego zawodowi adwokata.
2. Na listę prowadzoną przez rady okręgowych izb radców prawnych wpisuje się prawników z Unii Europejskiej zamierzających świadczyć pomoc prawną w zakresie odpowiadającym zawodowi radcy prawnego oraz prawników spoza Unii Europejskiej, których tytuł zawodowy uprawnia do wykonywania zawodu odpowiadającego zawodowi radcy prawnego.
3. Okręgowe rady adwokackie i rady okręgowych izb radców prawnych corocznie do dnia 31 marca przesyłają odpisy prowadzonej przez siebie listy właściwym prezesom sądów apelacyjnych, okręgowych i administracyjnych oraz właściwym prokuratorom apelacyjnym i okręgowym. Okręgowe rady adwokackie przesyłają nadto odpis listy Naczelnej Radzie Adwokackiej, a rady okręgowych izb radców prawnych – Krajowej Radzie Radców Prawnych. Zawiadamiają także o zmianach na tych listach w terminie 14 dni od dokonania tych zmian.

Art. 5.

1. Lista składa się z części, na którą wpisuje się prawników z Unii Europejskiej, i z części, na którą wpisuje się prawników spoza Unii Europejskiej.
2. Na liście podlegają ujawnieniu następujące dane dotyczące prawników zagranicznych: imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, adres, siedziba zawodowa, tytuł zawodowy uzyskany w państwie macierzystym. Ponadto na liście podlega ujawnieniu nazwa

i adres grupy zawodowej, do której prawnik zagraniczny należy w państwie macierzystym, oraz nazwa właściwego organu państwa macierzystego, który wystawił zaświadczenie stwierdzające, że prawnik zagraniczny jest zarejestrowany w tym państwie jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2 lub 3.

3. Szczegółowy sposób prowadzenia listy określają regulaminy uchwalane przez Naczelną Radę Adwokacką oraz Krajową Radę Radców Prawnych.

Art. 6.

1. Wpis na listę następuje na wniosek zainteresowanego.
2. Prawnik zagraniczny ubiegający się o wpis na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką składa wniosek do rady właściwej ze względu na wskazaną we wniosku przyszłą siedzibę zawodową. Prawnik zagraniczny ubiegający się o wpis na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych składa wniosek do rady właściwej ze względu na wskazaną we wniosku przyszłą siedzibę zawodową, a jeżeli praktyka ma być wykonywana w ramach stosunku pracy – właściwej ze względu na wskazaną we wniosku siedzibę przyszłego pracodawcy.
3. Do wniosku o wpis należy załączyć:
  - 1) zaświadczenie wystawione przez właściwy organ państwa macierzystego stwierdzające, że osoba ubiegająca się o wpis jest zarejestrowana w tym państwie jako uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych, o których mowa w art. 2 pkt 2 lub 3; organ, do którego składa się wniosek, może odmówić przyjęcia zaświadczenia, jeżeli od daty jego wystawienia upłynął okres dłuższy niż trzy miesiące,
  - 2) dokument potwierdzający obywatelstwo osoby ubiegającej się o wpis.
4. Wniosek o wpis powinien być sporządzony w języku polskim. Pozostałe dokumenty, o ile nie są sporządzone w tym języku, należy przedłożyć wraz z tłumaczeniem na język polski, poświadczonym przez tłumacza przysięgłego.

Art. 7.

1. O wpisie na listę, a także o skreśleniu z listy decyduje okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych.
2. Do postępowania i uchwał podejmowanych przez okręgową radę adwokacką w przedmiocie wpisu na listę lub skreślenia z niej stosuje się odpowiednio przepisy art.12, 46, 47, 69 oraz działu VI ustawy z dnia 26 maja 1982r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. nr 16, poz.124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 75, poz. 471 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2000 r. Nr 39, poz. 439 i Nr 94, poz. 1037 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070). Do postępowania i uchwał podejmowanych przez radę okręgowej izby radców prawnych w przedmiocie wpisu na listę lub skreślenia z niej stosuje się odpowiednio przepisy art. 24 ust. 2, art. 29, 31 i 31¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz.145, z 1989 r. Nr 33, poz. 175, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 545 i Nr 94, poz. 1037 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070).
3. Celem stwierdzenia, czy zawód, do którego wykonywania w państwie macierzystym jest uprawniona osoba ubiegająca się o wpis na listę, odpowiada zawodowi adwokata lub radcy prawnego, rada o której mowa w ust. 1, może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o udostępnienie tekstu właściwego prawa obcego. Rada może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości również wtedy, gdy chodzi o stwierdzenie stosowania wzajemności, o której mowa w art. 3, przez państwo macierzyste osoby ubiegającej się o wpis na listę.
4. Okręgowa rada adwokacka i rada okręgowej izby radców prawnych niezwłocznie zawiadamiają właściwy organ w państwie macierzystym prawnika zagranicznego o dokonaniu wpisu tego prawnika na listę oraz o skreśleniu go z listy.

Art. 8.

Przy wykonywaniu stałej praktyki prawnik zagraniczny wpisany na listę używa tytułu zawodowego uzyskanego w państwie macierzystym, wyrażonego w języku urzędowym tego państwa, ze wskazaniem organizacji zawodowej w państwie macierzystym, do której należy, albo sądu, przed którym ma prawo występować zgodnie z prawem tego państwa oraz informacją, czy prawnik zagraniczny wykonuje stałą praktykę w zakresie odpowiadającym zawodowi adwokata, czy zawodowi radcy prawnego. W tym celu należy wskazać listę, na którą prawnik zagraniczny jest wpisany, z podaniem prowadzącego ją organu.

Art. 9.

1. Prawnik zagraniczny, który w państwie macierzystym należy do grupy zawodowej mającej na celu prowadzenie wspólnej praktyki w zakresie świadczenia pomocy prawnej, jest uprawniony do używania - obok tytułu zawodowego - nazwy tej grupy zawodowej.
2. O przynależności do grupy zawodowej, o której mowa w ust.1, prawnik zagraniczny jest obowiązany poinformować organ prowadzący listę, na którą jest wpisany. Informacja powinna wskazywać nazwę grupy zawodowej i jej formę prawną oraz adres, a na żądanie organu prowadzącego listę - także imiona i nazwiska innych członków grupy zawodowej.

Art. 10.

1. Prawnik zagraniczny, w zależności od tego, na którą listę jest wpisany, podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej według przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów lub odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych.
2. W miejsce kary zawieszenia w czynnościach zawodowych adwokata i kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego stosuje się karę zawieszenia prawa do świadczenia pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej na czas od trzech miesięcy do pięciu lat. Zamiast kary wydalenia z adwokatury i kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy

prawnego stosuje się karę zakazu świadczenia pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Sąd dyscyplinarny doręcza niezwłocznie właściwemu organowi w państwie macierzystym prawnika zagranicznego odpisy:
  - 1) aktu oskarżenia lub wniosku uprawnionego rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego,
  - 2) orzeczeń i postanowień wydanych w toku postępowania dyscyplinarnego,
  - 3) środków odwoławczych.
4. Organ, o którym mowa w ust. 3, na każdym etapie postępowania dyscyplinarnego może przedstawiać sądowi dyscyplinarnemu swoje stanowisko w sprawie, a jego przedstawiciel może brać udział w rozprawie także wówczas, gdy prowadzona jest z wyłączeniem jawności.
5. W przypadkach, o których mowa w art. 85 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze i w art. 66 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, dziekan rady adwokackiej, który wymierzył prawnikowi zagranicznemu karę upomnienia lub dziekan rady okręgowej izby radców prawnych, który udzielił ostrzeżenia, doręcza organowi, o którym mowa w ust. 3, odpis zawiadomienia o wymierzeniu kary upomnienia lub udzieleniu ostrzeżenia oraz odpis odwołania, jeżeli zostało wniesione.

Art. 11.

1. Prawnik zagraniczny podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu pomocy prawnej, na zasadach obowiązujących adwokatów lub na zasadach obowiązujących radców prawnych, w zależności od tego, na którą listę jest wpisany.
2. Od obowiązku wskazanego w ust.1 zwolnione są osoby, które wykażą, że objęte są ubezpieczeniem lub gwarancją zgodnie z przepisami swojego państwa macierzystego, a warunki i zakres tego ubezpieczenia lub gwarancji

są równoważne warunkom i zakresowi ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1. W przypadku, gdy równoważność jest tylko częściowa, prawnik zagraniczny jest obowiązany zawrzeć umowę uzupełniającego ubezpieczenia lub uzupełniającej gwarancji.

3. Dowód ubezpieczenia lub gwarancji, o których mowa w ust.2, prawnik zagraniczny obowiązany jest przedstawiać co roku organowi prowadzącemu listę, na którą jest wpisany. Do przedkładanych dokumentów, jeżeli nie są sporządzone w języku polskim, należy załączyć ich tłumaczenie na język polski, poświadczone przez tłumacza przysięgłego.

Art. 12.

Prawnik zagraniczny jest obowiązany przedstawiać co roku organowi prowadzącemu listę, na którą jest wpisany, zaświadczenie wystawione przez właściwy organ państwa macierzystego stwierdzające, że jest on zarejestrowany w tym państwie jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2 lub 3.

Rozdział 2

Wykonywanie stałej praktyki przez prawników z Unii Europejskiej

Art. 13.

1. Prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką jest uprawniony do wykonywania stałej praktyki w zakresie odpowiadającym zawodowi adwokata, a wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych - w zakresie odpowiadającym zawodowi radcy prawnego.
2. Wybór listy należy do prawnika z Unii Europejskiej.

Art. 14.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką ma takie same prawa i obowiązki jak adwokat, a wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych – ma takie same prawa i obowiązki jak radca prawny. Dotyczy to również obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej.

Art. 15.

1. Prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką może wykonywać stałą praktykę w kancelarii indywidualnej, w zespole adwokackim, spółce jawnej, spółce cywilnej, spółce komandytowej lub spółce partnerskiej.
2. Prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych może wykonywać stałą praktykę w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii indywidualnej, spółce jawnej, spółce cywilnej, spółce komandytowej lub spółce partnerskiej.
3. Prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych może świadczyć pomoc prawną osobom fizycznym tylko w ramach wykonywania stałej praktyki w kancelarii indywidualnej lub w spółkach, o których mowa w ust. 2, bez jednoczesnego pozostawania w stosunku pracy.
4. Wyłącznym przedmiotem działalności spółek, o których mowa w ust.1 i 2, może być świadczenie pomocy prawnej. Wspólnikami w spółkach: cywilnej i partnerskiej mogą być wyłącznie prawnicy z Unii Europejskiej, adwokaci i radcowie prawni, a wspólnikami w spółce jawnej oraz komplementariuszami w spółce komandytowej mogą być nadto prawnicy spoza Unii Europejskiej.

Art. 16.

1. Z chwilą wpisu na listę prawnik z Unii Europejskiej staje się członkiem właściwej izby adwokackiej lub właściwej izby radców prawnych.
2. Jako członek izby adwokackiej lub izby radców prawnych, prawnik z Unii Europejskiej wykonuje wszystkie obowiązki i prawa przysługujące członkom samorządu zawodowego, z wyjątkiem biernego prawa wyborczego do organów samorządu.

Art. 17.

1. Przy wykonywaniu czynności polegającej na reprezentowaniu klienta w postępowaniu, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami wymagane jest, aby strona była reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego, prawnik z Unii Europejskiej ma obowiązek współdziałać z osobą wykonującą jeden z tych zawodów. W przypadkach, w których reprezentacja klienta przez radcę prawnego nie jest dopuszczalna, prawnik z Unii Europejskiej obowiązany jest współdziałać z adwokatem.
2. Szczegółowe warunki i sposób współdziałania , o którym mowa w ust. 1, określa umowa zawarta przez prawnika z Unii Europejskiej z adwokatem lub radcą prawnym. Zawierając umowę strony winny mieć na uwadze, że celem współdziałania jest umożliwienie prawnikowi z Unii Europejskiej prawidłowego wykonywania jego obowiązków wobec klienta i wobec organu prowadzącego postępowanie, w szczególności zapewnienie przestrzegania przez niego obowiązujących przepisów postępowania i zasad etyki zawodowej.
3. Umowa, o której mowa w ust. 2, nie rodzi żadnych obowiązków adwokata lub radcy prawnego wobec klienta prawnika z Unii Europejskiej, chyba że strony umowy postanowiły inaczej.
4. Prawniki z Unii Europejskiej jest obowiązany przy pierwszej podejmowanej czynności przedłożyć organowi prowadzącemu postępowanie umowę, o której mowa w ust.2. W przypadku niedopełnienia tego obowiązku, organ wyznaczy prawnikowi z Unii Europejskiej stosowny termin do uzupełnienia

braku. Do określenia skutków niezupelnienia w terminie tego braku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące braku pełnomocnictwa lub upoważnienia do obrony.

Rozdział 3

Wykonywanie stałej praktyki przez prawników spoza Unii Europejskiej

Art. 18.

Prawnik spoza Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez okręgową radę adwokacką jest uprawniony, w ramach wykonywania stałej praktyki, jedynie do udzielania porad prawnych i sporządzania opinii prawnych dotyczących prawa państwa macierzystego lub prawa międzynarodowego, w zakresie odpowiadającym zawodowi adwokata, a prawnik spoza Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych jest uprawniony, w ramach wykonywania stałej praktyki, jedynie do udzielania porad prawnych i sporządzania opinii prawnych dotyczących prawa państwa macierzystego lub prawa międzynarodowego, w zakresie odpowiadającym zawodowi radcy prawnego.

Art. 19.

W celu wykonywania stałej praktyki prawnicy spoza Unii Europejskiej mogą tworzyć tylko spółki jawne, w których wspólnikami są wyłącznie prawnicy zagraniczni, adwokaci lub radcowie prawni, albo spółki komandytowe, w których komplementariuszami są wyłącznie prawnicy zagraniczni, adwokaci lub radcowie prawni.

Art. 20.

1. Przy wykonywaniu stałej praktyki prawnik spoza Unii Europejskiej, w zależności od tego, na którą listę jest wpisany, podlega warunkom wykonywania zawodu i zasadom etyki zawodowej, jakie obowiązują adwokatów lub jakie obowiązują radców prawnych.

2. Prawnik spoza Unii Europejskiej jest obowiązany uiszczać na rzecz okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych, prowadzącej listę, na którą jest wpisany, opłatę roczną w wysokości połowy składki członkowskiej obowiązującej odpowiednio adwokatów lub radców prawnych.

Dział III

Wpis na listę adwokatów lub listę radców prawnych prawnika z Unii Europejskiej lub obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej posiadającego kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2

Art. 21.

W zakresie nie uregulowanym przepisami niniejszego działu, do postępowania w przedmiocie wpisu na listę adwokatów lub listę radców prawnych prawnika z Unii Europejskiej lub obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, posiadającego kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art.2 pkt 2, stosuje się przepisy ustawy – Prawo o adwokaturze lub przepisy ustawy o radcach prawnych.

Art. 22.

1. Prawnik z Unii Europejskiej lub obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej, posiadający kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art.2 pkt 2, może być wpisany na listę adwokatów lub listę radców prawnych, jeżeli:
  - 1) spełnia warunki określone w art.65 pkt 1 i 2 ustawy – Prawo adwokaturze lub w art. 24 ust. 1 pkt 3, 4 i 5 ustawy o radcach prawnych,
  - 2) włada językiem polskim w mowie i w piśmie;

- 3) zda test umiejętności.
2. Jeżeli kwalifikacje zawodowe prawnika z Unii Europejskiej lub obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, o którym mowa w ust. 1, zostały uzyskane w wyniku kształcenia, które w całości lub w przeważającej części miało miejsce poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, do wpisu na listę adwokatów lub listę radców prawnych wymagane jest ponadto co najmniej trzyletnie wykonywanie zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2, potwierdzone przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej, które uznało te kwalifikacje.

Art. 23.

1. Do wniosku o wpis na listę adwokatów lub listę radców prawnych należy załączyć:
  - 1) dokument potwierdzający, że kandydat jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
  - 2) zaświadczenie wystawione przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej stwierdzające, że kandydat posiada kwalifikacje zawodowe wymagane w tym państwie do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2, albo stwierdzające, że kandydat jest zarejestrowany w tym państwie jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2; organ, do którego składa się wniosek o wpis, może odmówić przyjęcia zaświadczenia, jeżeli od daty jego wystawienia upłynął okres dłuższy niż trzy miesiące,
  - 3) w przypadku, o którym mowa w art. 22 ust. 2 – zaświadczenie wystawione przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej potwierdzające, że przez co najmniej trzy lata kandydat wykonywał w tym państwie zawód przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2.

2. Wniosek o wpis powinien być sporządzony w języku polskim. Załączone dokumenty, jeżeli nie są sporządzone w tym języku, należy przedłożyć wraz z tłumaczeniem na język polski, poświadczonym przez tłumacza przysięgłego.
3. Wniosek o wpis powinien być rozpatrzony w terminie czterech miesięcy od jego złożenia, łącznie ze wszystkimi wymaganymi załącznikami, a w przypadku, o którym mowa w art. 30 ust. 2 – niezwłocznie po ustaleniu wyniku powtórnego testu umiejętności.

Art. 24.

Okręgowa rada adwokacka, właściwa do podjęcia uchwały w sprawie wpisu na listę adwokatów, lub rada okręgowej izby radców prawnych, właściwa do podjęcia uchwały w sprawie wpisu na listę radców prawnych, może zwrócić się do właściwej organizacji zawodowej lub innego właściwego organu w państwie, z którego pochodzi kandydat, w celu sprawdzenia, czy kandydat spełnia warunki, o których mowa w art. 22 ust. 1 pkt 1.

Art. 25.

Test umiejętności dotyczy wiedzy zawodowej kandydata i ma na celu ocenę jego zdolności do wykonywania zawodu adwokata lub zawodu radcy prawnego. Ocena musi brać pod uwagę, że kandydat posiada już kwalifikacje zawodowe wymagane w państwie członkowskim Unii Europejskiej do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów, o których mowa w art. 2 pkt 2.

Art. 26.

1. Test umiejętności dla kandydatów, którzy ubiegają się o wpis na listę adwokatów, przeprowadza okręgowa rada adwokacka, a dla kandydatów, którzy ubiegają się o wpis na listę radców prawnych - rada okręgowej izby radców prawnych, w okręgu której kandydat zamierza uzyskać wpis na listę.

2. Regulamin przeprowadzania testu umiejętności dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę adwokatów uchwała Naczelna Rada Adwokacka, a dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę radców prawnych - Krajowa Rada Radców Prawnych.

Art. 27.

Test umiejętności zdaje się przed komisją. Skład komisji, sposób powoływania jej członków oraz postępowanie komisji określają regulaminy, o których mowa w art. 26 ust. 2. W skład komisji wchodzi również przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości.

Art. 28.

1. Test umiejętności przeprowadzany jest w języku polskim i składa się z części pisemnej oraz ustnej.
2. Część pisemna obejmuje opracowanie dwóch tematów: z prawa cywilnego oraz z drugiego przedmiotu wybranego przez kandydata. Sposób opracowania tematu oraz listę przedmiotów, z których kandydat dokonuje wyboru drugiego przedmiotu, określają regulaminy, o których mowa w art. 26 ust. 2.
3. Część ustna obejmuje:
  - 1) dwa przedmioty wybrane przez kandydata z listy, o której mowa w ust. 2, z tym że kandydat może wybrać tylko te przedmioty, z których nie opracowywał tematu w części pisemnej testu umiejętności,
  - 2) zasady organizacji i działania samorządu zawodowego, warunki wykonywania zawodu i zasady etyki zawodowej.
4. Warunkiem dopuszczenia do części ustnej testu umiejętności jest uzyskanie przez kandydata pozytywnej oceny z co najmniej jednego przedmiotu

w części pisemnej. W przypadku uzyskania negatywnej oceny z obu przedmiotów w części pisemnej cały test uważa się za nie zdany.

Art. 29.

1. Komisja uznaje test umiejętności za zdany lub nie zdany, biorąc pod uwagę oceny uzyskane przez kandydata z poszczególnych przedmiotów w części pisemnej i w części ustnej.
2. Komisja uznaje test za nie zdany, jeżeli kandydat uzyskał oceny negatywne z co najmniej dwóch przedmiotów. Uzyskanie przez kandydata oceny negatywnej z jednego przedmiotu nie stoi na przeszkodzie uznaniu testu umiejętności za zdany, jeżeli według komisji oceny uzyskane przez kandydata z pozostałych przedmiotów uzasadniają przekonanie, że jest on zdolny do wykonywania zawodu.

Art. 30.

1. Wynik testu umiejętności nie podlega zaskarżeniu.
2. W razie niepomyślnego wyniku testu umiejętności, na wniosek kandydata złożony przed upływem dwóch tygodni od zakończenia testu, test może być powtórzony tylko jeden raz, nie wcześniej jednak niż po upływie 6 miesięcy od zakończenia poprzedniego testu.

Art. 31.

1. Okręgowa rada adwokacka, właściwa do podjęcia uchwały w sprawie wpisu na listę adwokatów, lub rada okręgowej izby radców prawnych, właściwa do podjęcia uchwały w sprawie wpisu na listę radców prawnych, zwalnia prawnika z Unii Europejskiej, na jego wniosek, od wymogu zdania testu umiejętności, jeżeli wykaże on, że przez okres co najmniej 3 lat wykonywał, na zasadach określonych w przepisach rozdziału 1 i 2 działu II, aktywnie

i nieprzerwanie stałą praktykę w zakresie prawa obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa Unii Europejskiej.

2. Nieprzerwane wykonywanie stałej praktyki oznacza jej wykonywanie bez żadnych przerw, z wyjątkiem tych, które wynikają ze zdarzeń i wymogów życia codziennego.
3. W celu wykazania aktywnego i nieprzerwanego wykonywania stałej praktyki, o której mowa w ust. 1, prawnik z Unii Europejskiej powinien załączyć do wniosku o zwolnienie od testu umiejętności listę prowadzonych spraw, ze wskazaniem ich sygnatury albo innego oznaczenia, przedmiotu, czasu trwania oraz podejmowanych w sprawie czynności.
4. Właściwa okręgowa rada adwokacka lub właściwa rada okręgowej izby radców prawnych może wezwać prawnika z Unii Europejskiej do stawienia się osobiście w celu udzielenia dodatkowych informacji lub wyjaśnień odnośnie wykonywania stałej praktyki, o której mowa w ust. 1.

Art. 32.

1. Rada, o której mowa w art. 31 ust.1, na wniosek prawnika z Unii Europejskiej, może zwolnić go od wymogu zdania testu umiejętności, jeżeli wykaże on, że wykonywał na zasadach określonych w przepisach rozdziału 1 i 2 działu II, aktywnie i nieprzerwanie, stałą praktykę przez okres co najmniej 3 lat, jednakże przez krótszy czas w zakresie prawa, o którym mowa w art. 31 ust. 1.
2. Podejmując uchwałę w przedmiocie zwolnienia z testu umiejętności, rada bierze pod uwagę zakres i przedmiot dotychczasowej praktyki prawnika z Unii Europejskiej oraz jego wiedzę i doświadczenie w zakresie prawa polskiego, w tym udział w szkoleniach z zakresu tego prawa.
3. Przepisy art. 31 ust. 2-3 stosuje się odpowiednio.

4. Właściwa okręgowa rada adwokacka lub właściwa rada okręgowej izby radców prawnych przeprowadza z prawnikiem z Unii Europejskiej rozmowę kwalifikacyjną w celu sprawdzenia, czy aktywnie i nieprzerwanie wykonywał stałą praktykę, w szczególności w zakresie prawa polskiego, i czy jest zdolny do wykonywania tej praktyki w świetle posiadanej wiedzy i doświadczenia z zakresu prawa polskiego.

Art. 33.

1. Uchwały okręgowej rady adwokackiej i uchwały okręgowej rady izby radców prawnych w przedmiocie zwolnienia z testu umiejętności powinny zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne.
2. Od uchwały odmawiającej zwolnienia z testu umiejętności prawnikowi z Unii Europejskiej przysługuje odwołanie:
  - 1) od uchwały okręgowej rady adwokackiej – do Naczelnej Rady Adwokackiej,
  - 2) od uchwały rady okręgowej izby radców prawnych – do Krajowej Rady Radców Prawnych.
3. Termin do wniesienia odwołania wynosi 30 dni od dnia doręczenia odpisu uchwały.

Art. 34.

Prawnik z Unii Europejskiej, wpisany na listę adwokatów lub na listę radców prawnych, jest uprawniony do używania - obok tytułu adwokata lub tytułu radcy prawnego - tytułu zawodowego uzyskanego w państwie macierzystym, wyrażonego w języku urzędowym tego państwa.

Dział IV

Świadczenie usług transgranicznych

Rozdział 1

Świadczenie usług transgranicznych przez prawników z Unii Europejskiej

Art. 35.

1. Prawnik z Unii Europejskiej jest uprawniony do świadczenia usług transgranicznych przy użyciu tytułu zawodowego uzyskanego w państwie macierzystym, wyrażonego w języku urzędowym tego państwa, z oznaczeniem organizacji zawodowej w państwie macierzystym, do której należy, albo sądu, przed którym ma prawo występować zgodnie z prawem tego państwa.
2. W ramach uprawnienia, o którym mowa w ust. 1, prawnik z Unii Europejskiej może wykonywać wszelkie czynności, do których uprawniony jest adwokat lub radca prawny.

Art. 36.

1. Przy wykonywaniu usług transgranicznych polegających na reprezentowaniu klienta w postępowaniu przed sądami i innymi organami władzy publicznej prawnik z Unii Europejskiej podlega tym samym warunkom wykonywania zawodu, jakie stosuje się do adwokata lub radcy prawnego, z wyjątkiem warunków dotyczących miejsca zamieszkania i wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych.
2. Prawnik z Unii Europejskiej jest obowiązany przestrzegać zasad etyki zawodowej, jakie obowiązują adwokatów lub jakie obowiązują radców prawnych, z uwzględnieniem zasad etyki zawodowej, jakie obowiązują w jego państwie macierzystym. Jednakże w przypadkach, w których

reprezentacja klienta przez radcę prawnego nie jest dopuszczalna, prawnik z Unii Europejskiej podlega wyłącznie zasadom etyki adwokackiej.

Art. 37.

1. Przy wykonywaniu innych usług transgranicznych niż wymienione w art. 36 ust. 1 prawnik z Unii Europejskiej obowiązany jest przestrzegać warunków wykonywania zawodu obowiązujących w jego państwie macierzystym, z uwzględnieniem warunków wykonywania zawodu obowiązujących adwokatów lub radców prawnych, o ile przestrzegania tych ostatnich warunków można wymagać od osoby, która nie wykonuje stałej praktyki i jeżeli jest to uzasadnione dla właściwego wykonywania czynności zawodowych oraz zachowania godności zawodu.
2. Ust. 1 stosuje się odpowiednio do przestrzegania zasad etyki zawodowej.

Art. 38.

1. Przy wykonywaniu usługi transgranicznej polegającej na reprezentowaniu klienta w postępowaniu, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami wymagane jest, aby strona była reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego, prawnik z Unii Europejskiej ma obowiązek współdziałać z osobą wykonującą jeden z tych zawodów. Jednakże w przypadkach, w których reprezentacja klienta przez radcę prawnego nie jest dopuszczalna, prawnik z Unii Europejskiej obowiązany jest współdziałać z adwokatem.
2. Art. 17 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.

Art. 39.

1. Prawnik z Unii Europejskiej, reprezentujący klienta w postępowaniu przed sądami i innymi organami władzy publicznej, obowiązany jest wskazać organowi prowadzącemu postępowanie osobę upoważnioną do odbioru pism w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku, gdy prawnik z Unii Europejskiej

współdziała z adwokatem lub radcą prawnym zgodnie z art. 38, domniemywa się, że osobą upoważnioną jest ten adwokat lub radca prawny.

2. W razie niewskazania osoby upoważnionej do odbioru pism w Rzeczypospolitej Polskiej, pismo przeznaczone dla prawnika z Unii Europejskiej doręcza się reprezentowanej przez niego stronie, jeżeli ma ona miejsce zamieszkania lub siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. W pozostałych przypadkach pismo pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Organ prowadzący postępowanie ma obowiązek pouczyć o tym prawnika z Unii Europejskiej przy pierwszym doręczeniu.

Art. 40.

1. Prawnik z Unii Europejskiej obowiązany jest przy pierwszej czynności w postępowaniu sądowym dołączyć do akt sprawy dokument stwierdzający, że jest on zarejestrowany w państwie macierzystym jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych, o których mowa w art. 2 pkt 2, oraz poinformować dziekana okręgowej rady adwokackiej lub dziekana rady okręgowej izby radców prawnych, właściwej ze względu na siedzibę sądu, o podjęciu świadczenia usługi transgranicznej.
2. Inny niż sąd organ władzy publicznej, przed którym prawnik z Unii Europejskiej wykonuje czynność, dziekan okręgowej rady adwokackiej lub dziekan rady okręgowej izby radców prawnych, właściwej ze względu na miejsce wykonywania czynności, może w każdej chwili zażądać od prawnika z Unii Europejskiej przedstawienia dokumentu, o którym mowa w ust. 1.
3. Jeżeli dokument nie jest sporządzony w języku polskim, prawnik z Unii Europejskiej powinien załączyć jego tłumaczenie na język polski, poświadczone przez tłumacza przysięgłego.

Art. 41.

1. Za zawinione naruszenie obowiązku przestrzegania warunków wykonywania zawodu i zasad etyki zawodowej, o których mowa w art. 36 i 37, prawnik z Unii Europejskiej podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej według przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów albo przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych.
2. Art. 10 ust. 2-5 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 2

Świadczenie usług transgranicznych przez prawników spoza Unii Europejskiej

Art. 42.

Na zasadzie wzajemności, o ile umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Rzeczpospolitą Polską lub przepisy organizacji międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowią inaczej, w ramach świadczenia usług transgranicznych prawnik spoza Unii Europejskiej jest uprawniony wyłącznie do reprezentowania w postępowaniu cywilnym strony będącej obywatelem lub przynależącej do państwa, w którym prawnik ten jest uprawniony do wykonywania zawodu.

Art. 43.

Do prawnika spoza Unii Europejskiej, świadczącego usługę zgodnie z art. 42, stosuje się odpowiednio przepisy art. 35 ust.1 oraz art. 36-41.

Dział V

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i przepisy końcowe

Rozdział 1

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 44.

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w oznaczeniu tytułu I księgi drugiej, części trzeciej skreśla się wyrazy „pełnomocnicy procesowi”;
- 2) skreśla się art. 1118.

Art. 45.

W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz.U. Nr 16, poz.124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 75, poz. 471 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2000 r. Nr 39, poz. 439, Nr 94, poz. 1037 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Adwokat wykonuje zawód w kancelarii adwokackiej, w zespole adwokackim oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej, przy czym wspólnikami w spółkach cywilnej, jawnej i partnerskiej oraz komplementariuszami w spółce komandytowej mogą być wyłącznie adwokaci lub adwokaci i radcowie prawni, a także prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie ustawy z dnia.... o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr....., poz. ...), a wyłącznym

przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej.”;

2) w art. 21 skreśla się ust. 1 i 2 oraz oznaczenie ust. 3;

3) art. 36 otrzymuje brzmienie:

„Art. 36. Okręgowa rada adwokacka dokonuje wizytacji:

- 1) zespołów adwokackich,
- 2) kancelarii adwokackich,
- 3) spółek z wyłącznym udziałem adwokatów,
- 4) adwokatów w spółkach z udziałem adwokatów, radców prawnych i prawników zagranicznych wpisanych na listę prawników zagranicznych,
- 5) prawników zagranicznych wpisanych na listę prawników zagranicznych, prowadzoną przez okręgową radę adwokacką.”;

4) w art. 58:

a) w pkt 12 po lit. j) dodaje się lit. k) w brzmieniu:

„k) zasad współdziałania adwokata z prawnikiem zagranicznym reprezentującym klienta w postępowaniu, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami wymagane jest, aby strona była reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego,”

b) w pkt 13 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) wykonywanie zadań określonych w ustawie o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

5) w art. 66 skreśla się ust. 2;

6) w art. 90 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Sąd dyscyplinarny, który wszczął postępowanie dyscyplinarne, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy organ w państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym adwokat świadczy pomoc prawną na podstawie obowiązujących w tym państwie przepisów o świadczeniu pomocy prawnej przez prawników z Unii Europejskiej, przesyłając temu organowi odpis wniosku, o którym mowa w ust. 1.”.

Art. 46.

W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. nr 19, poz.145, z 1989 r. Nr 33, poz. 175, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 545 i Nr 94, poz. 1037 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej, przy czym wspólnikami w spółkach cywilnej, jawnej i partnerskiej oraz komplementariuszami w spółce komandytowej mogą być wyłącznie radcowie prawni lub radcowie prawni i adwokaci, a także prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie ustawy z dnia... o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr....., poz. ...), a wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej.”;

2) art. 21 otrzymuje brzmienie:

„Art. 21. Radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa (substytucji) innemu radcy prawnemu, adwokatowi, prawnikowi zagranicznemu

wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, a także aplikantowi radcowskiemu.”;

3) art. 22¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 22¹. Rada okręgowej izby radców prawnych jest uprawniona do kontroli i oceny wykonywania zawodu przez radcę prawnego i prawnika zagranicznego wpisanego na listę prawników zagranicznych, prowadzoną przez radę okręgowej izby radców prawnych. Kontrolę przeprowadzają i oceny dokonują wizytatorzy powołani przez radę spośród radców prawnych.”;

4) w art. 25 skreśla się ust. 3;

5) w art. 60:

a) w pkt 8 po lit. d) dodaje się lit. e) w brzmieniu:

„e) dotyczących zasad współdziałania radcy prawnego z prawnikiem zagranicznym reprezentującym klienta w postępowaniu, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami wymagane jest, aby strona była reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego,”

b) w pkt 11 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 12 w brzmieniu:

„12) wykonywanie zadań określonych w ustawie o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

6) w art. 68¹ ;

a) dotychczasowa treść otrzymuje oznaczenie ust. 1,

b) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Sąd dyscyplinarny, który wszczął postępowanie dyscyplinarne, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy organ w państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym radca prawny świadczy pomoc prawną na podstawie obowiązujących w tym państwie przepisów o świadczeniu pomocy prawnej przez prawników z Unii Europejskiej, przesyłając temu organowi odpis wniosku, o którym mowa w ust. 1.”.

Art. 47.

W ustawie z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 75, poz. 471, Nr 124, poz. 782 oraz z 1999 r. Nr 75, poz. 853) skreśla się art. 11.

Rozdział 2

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 48.

Do czasu wejścia w życie art. 13-17 i art. 35-41 do prawników z Unii Europejskiej stosuje się odpowiednio przepisy art. 18-20 i art. 42.

Art. 49.

Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy spółki z udziałem zagranicznym, utworzone w celu świadczenia pomocy prawnej na podstawie ustawy z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym (Dz. U. z 1997 r. Nr 26, poz. 143, z 1998 r. Nr 160, poz. 1063; z 1999 r. Nr 49, poz. 484 i Nr 101, poz. 1178), które spełniły warunki określone w art. 10 i art. 11 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, o której mowa w art. 47, mogą nadal prowadzić działalność, jeżeli w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wszyscy wspólnicy

lub akcjonariusze tych spółek, nie będący adwokatami lub radcami prawnymi, uzyskają wpis na listę prawników zagranicznych, o której mowa w art. 3.

Art. 50.

W przypadku prowadzenia przez spółkę, o której mowa w art. 49, działalności z naruszeniem tego przepisu, sąd na żądanie okręgowej rady adwokackiej lub okręgowej izby radców prawnych orzeka wyrokiem o rozwiązaniu spółki.

Art. 51.

Ustawa wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 13-17, art. 21-41, art. 43, art. 45 pkt 5 i 6 i art. 46 pkt 4 i 6, które wchodzi w życie z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

WYKAZ TYTUŁÓW ZAWODOWYCH UZYSKANYCH W PAŃSTWACH
CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ ODPOWIADAJĄCYCH
ZAWODOWI ADWOKATA LUB RADCY PRAWNEGO

- w Republice Austrii – *Rechtsanwalt*,
- w Królestwie Belgii – *Avocat/Advocaat/Rechtsanwalt*,
- w Królestwie Danii – *Advokat*,
- w Republice Finlandii – *Asianajaja/Advocat*,
- w Republice Francuskiej – *Avocat*,
- w Republice Greckiej – *δικηγόφος*,
- w Królestwie Hiszpanii – *Abogado/Advocat/Advogad/Abokatu*,
- w Królestwie Niderlandów – *Advocaat*,
- w Republice Irlandii – *Barrister/Solicitor*,
- w Wielkim Księstwie Luksemburga – *Avocat*,
- w Republice Federalnej Niemiec – *Rechtsanwalt*,
- w Republice Portugalii – *Advogado*,
- w Królestwie Szwecji – *Advokat*,
- w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej –
Advocate/Barrister/Solicitor,
- w Republice Włoskiej – *Avvocato*.

UZASADNIENIE

1. Celem niniejszej ustawy jest w pierwszej kolejności dostosowanie prawa polskiego do następujących instrumentów prawnych Unii Europejskiej:
  - dyrektywy Rady z dnia 22 marca 1977r., 77/249/EWG w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług,
  - dyrektywy Rady z dnia 21 grudnia 1988r., 89/48/EWG w sprawie powszechnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej trzy lata – w zakresie, w jakim znajduje ona zastosowanie do prawników,
  - dyrektywy Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 1998r., 98/5/WE, w sprawie ułatwienia prowadzenia stałej praktyki prawniczej w innym Państwie Członkowskim niż to, w którym uzyskano kwalifikacje.

Przepisy w/w dyrektyw, zaliczonych do *acquis communautaire*, które Polska musi przyjąć w procesie przygotowań do członkostwa w Unii Europejskiej, stanowią realizację i konkretyzację zapisanych w Traktacie rzymskim (art. 43-48 i art. 49-55) zasad swobody prowadzenia działalności zawodowej (*establishment*) i swobody świadczenia usług (*providing services*), w odniesieniu do grupy zawodowej określanej zbiorczo jako lawyers. Chodzi tu o osoby wykonujące w państwach Unii Europejskiej jeden z wymienionych w dyrektywach zawodów, które - ogólnie rzecz ujmując – odpowiadają (co do swej istoty, wykształcenia i zakresu uprawnień) polskim zawodom adwokata lub radcy prawnego.

Drugim celem ustawy jest uregulowanie, w zgodzie z zobowiązaniami międzynarodowymi Polski, zasad świadczenia pomocy prawnej w Polsce

przez pozostałych (tzn. innych niż z państw Unii Europejskiej) prawników zagranicznych.

W tym przypadku istnieje daleko większa swoboda przy określaniu warunków i zakresu dostępu do polskiego rynku usług prawnych, tym nie mniej Polska musi przestrzegać pewnych zasad wynikających z członkostwa w OECD (zasada niedyskryminacji; art. 9 *Kodeksu Liberalizacji Przepływów Kapitałowych*) oraz WTO (zasada najwyższego uprzywilejowania; art. II ust. 1 *Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami*).

Po trzecie wreszcie, ustawa ma na celu uporządkowanie sytuacji spółek z udziałem zagranicznym świadczących pomoc prawną, utworzonych na podstawie ustawy z dnia 14 czerwca 1991r. o spółkach z udziałem zagranicznym. Wprawdzie ustawa ta została uchylona z dniem 1 stycznia 2001 r., ale utworzone przed tą datą spółki istnieją i legalnie, bądź też – jeżeli nie spełniły warunków określonych przez przepisy – nielegalnie, świadczą pomoc prawną.

Mając na uwadze zakres materii do uregulowania oraz jej złożoność i dążąc do stworzenia regulacji przejrzystej i czytelnej przyjęto, że opisane wyżej cele da się najpełniej osiągnąć przez przygotowanie odrębnej ustawy, która w sposób kompleksowy ureguluje wszystkie aspekty świadczenia pomocy prawnej przez prawników zagranicznych w Polsce. Ponieważ w związku z implementacją w/w dyrektyw konieczne jest przyznanie znacznie dalej idących uprawnień prawnikom z państw Unii Europejskiej, a nie ma takiej potrzeby w przypadku pozostałych prawników zagranicznych, ustawa odmiennie i - co do zasady - oddzielnie reguluje problematykę świadczenia pomocy prawnej w odniesieniu do każdej z tych grup. Oddzielnie - odwołując się do systematyki przyjętej w prawie Unii Europejskiej (znanej również w WTO i OECD) - i w odmienny sposób ujmuje także kwestie dotyczące wykonywania tzw. stałej praktyki oraz świadczenia usług transgranicznych.

2. Dział I ustawy określa jej zakres i definiuje podstawowe dla niej pojęcia.

Kluczowe znaczenie mają przede wszystkim definicje „prawnika zagranicznego”, „prawnika z Unii Europejskiej” i „prawnika spoza Unii Europejskiej”. Celowo - i ze świadomością, że jest to propozycja kontrowersyjna z punktu widzenia „utartej” terminologii - użyto słowa „prawnik”, a nie „advokat”, aby podkreślić, że chodzi o osoby uprawnione do wykonywania zawodów odpowiadających zarówno polskiemu zawodowi adwokata, jak i polskiemu zawodowi radcy prawnego.

W definicji „prawnika z Unii Europejskiej” odwołano się wprost do konstrukcji przyjętej w dyrektywach 77/249/EWG i 98/5/WE, które definiują pojęcie *lawyer* przez wymienienie relewantnych zawodów w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że w zakres tej definicji wchodzi wyłącznie obywatele państw członkowskich UE, uprawnieni do wykonywania jednego z takich zawodów.

Z kolei pojęcie „prawnika spoza Unii Europejskiej” obejmuje zarówno osoby uprawnione do wykonywania jednego z zawodów wymienionych przy definiowaniu „prawnika z Unii Europejskiej”, które nie są jednak obywatelami państw członkowskich UE, jak i osoby uprawnione do wykonywania za granicą innego zawodu odpowiadającego polskiemu zawodowi adwokata lub polskiemu zawodowi radcy prawnego. „Odpowiedniość” dotyczyć ma związanego z danym zawodem wykształcenia oraz zakresu uprawnień, a nadto podstawowych zasad jego organizacji i wykonywania. Będzie ona weryfikowana odrębnie w każdym pojedynczym przypadku na etapie dopuszczania prawnika zagranicznego do świadczenia pomocy prawnej w Polsce (zrezygnowano z wprowadzenia istniejącego w Niemczech mechanizmu weryfikowania w/w „odpowiedniości” w drodze wydawania pojedynczych rozporządzeń przez Ministra Sprawiedliwości, jako nie przystającego do zasad legislacji obowiązujących w Polsce).

Ustawa definiuje także pojęcia „stałej praktyki” i „usług transgranicznych”. Jak wskazano wyżej, pojęcia te - nieznanne polskim ustawom korporacyjnym ani procesowym - są mocno zakorzenione w prawie Unii Europejskiej.

Wprowadzenie ich i właściwe zdefiniowanie ma niezwykle istotne znaczenie, ponieważ pomoc prawna świadczona w ramach stałej praktyki podlegać ma zupełnie innemu reżimowi niż pomoc prawna świadczona w ramach usługi transgranicznej.

3. Dział II ustawy normuje wykonywanie stałej praktyki w Polsce przez prawników z Unii Europejskiej i przez prawników spoza Unii Europejskiej.

Mając na uwadze interes polskich prawników, przyjęto zasadę, że uprawnienie do wykonywania stałej praktyki w Polsce powinno przysługiwać prawnikowi zagranicznemu o tyle tylko, o ile jego państwo macierzyste zapewnia w tym zakresie wzajemność (regulacja tego rodzaju może też zachęcić inne państwa do otwierania swoich rynków usług prawnych dla polskich adwokatów i radców prawnych). Aby ułatwić stwierdzenie przedmiotowej wzajemności, zaproponowano, wzorowane na art. 1143 § 2 Kpc, rozwiązanie umożliwiające zwrócenie się w tej sprawie do Ministra Sprawiedliwości.

Zasada wzajemności, z uwagi na zobowiązania międzynarodowe Polski, wynikające z ratyfikowanych umów międzynarodowych lub przepisów organizacji międzynarodowych, których państwo polskie jest członkiem, podlegać będzie jednak daleko idącym ograniczeniom. Nie będzie się ona mianowicie stosować do prawników zagranicznych z państw członkowskich Unii Europejskiej, ani też do prawników pochodzących z państw należących do OECD i WTO (por. powołane wyżej przepisy *Kodeksu Liberalizacji Przepływów Kapitałowych* OECD i *Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami* WTO).

Sama konstrukcja wykonywania stałej praktyki – zarówno w odniesieniu do prawników z Unii Europejskiej jak i do prawników spoza Unii Europejskiej – została oparta na przepisach dyrektywy 98/5/WE. Zakłada ona obowiązkową rejestrację prawnika zagranicznego we właściwym organie oraz świadczenie przezeń pomocy prawnej pod tytułem zawodowym uzyskanym w państwie macierzystym.

Zdecydowanie zróżnicowano natomiast – uwzględniając zobowiązania międzynarodowe Polski oraz praktykę innych państw w tym zakresie – zakres stałej praktyki, do wykonywania której uprawnieni powinni być prawnicy z Unii Europejskiej i prawnicy spoza niej, a także dopuszczalne formy i szczegółowe warunki prowadzenia tej praktyki przez każdą z wymienionych grup.

W konsekwencji w dziale II znalazły się przepisy wspólne dotyczące wykonywania stałej praktyki przez wszystkich prawników zagranicznych (rozdział 1), przepisy odnoszące się wyłącznie do stałej praktyki wykonywanej przez prawników z Unii Europejskiej (rozdział 2) oraz przepisy odnoszące się wyłącznie do stałej praktyki wykonywanej przez prawników spoza Unii Europejskiej (rozdział 3).

4. W rozdziale 1 działu II, który - jak wskazano wyżej - zawiera wspólne regulacje dla wszystkich prawników zagranicznych, uregulowano przede wszystkim problematykę „rejestracji” prawników zagranicznych – wpisywania ich na listę prawników zagranicznych. Wpis na listę jest warunkiem *sine qua non* wykonywania przez prawnika zagranicznego stałej praktyki w Polsce. Z uwagi na polską specyfikę - istnienie dwóch zawodów, które według autorów ustawy odpowiadają pojęciu *lawyer* (por. także polskie stanowisko negocjacyjne w obszarze *Swobodny przepływ osób*), ustawa przewiduje stworzenie dwóch list prawników zagranicznych: jednej dla osób świadczących pomoc prawną w zakresie odpowiadającym zawodowi adwokata, drugiej dla osób świadczących pomoc prawną w zakresie odpowiadającym zawodowi radcy prawnemu. Wzorem list adwokackiej i radców prawnych proponuje się, aby listy prawników z Unii Europejskiej prowadziły organy samorządu zawodowego obu korporacji. To one będą więc oceniały, czy osoba ubiegająca się o wpis jest prawnikiem zagranicznym w rozumieniu ustawy. Należy jednak podkreślić, że przy podejmowaniu uchwał w przedmiocie wpisu na listę nie ma miejsca uznaniowość - spełnienie warunków potwierdzone składanymi przez prawnika zagranicznego dokumentami rodzi po stronie właściwych organów samorządu zawodowego obowiązek dokonania wpisu.

Przepisy wspólne zawarte w rozdziale 1 obejmują ponadto m.in. szczegółowe regulacje dotyczące tytułu zawodowego, jakim ma posługiwać się prawnik zagraniczny przy wykonywaniu stałej praktyki, zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej prawnika zagranicznego, obowiązku ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu pomocy prawnej oraz pewnych obowiązków prawnika zagranicznego wobec organów samorządu zawodowego adwokatów i radców prawnych.

5. Rozdział 2 działu II zawiera regulacje odnoszące się wyłącznie do stałej praktyki wykonywanej przez prawników z Unii Europejskiej.

W tym przypadku ustawa przewiduje (tak jak wymaga wspomniana dyrektywa 98/5/WE, która przyznaje prawnikom z Unii Europejskiej prawo do wykonywania stałej praktyki we wszystkich państwach członkowskich UE w zakresie i na warunkach niemalże takich samych jak w przypadku „miejscowych” prawników), że co do zasady (tzn. o ile nic innego nie wynika z przepisów szczegółowych) prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prawników zagranicznych ma takie same prawa i obowiązki jak adwokat lub radca prawny.

W odniesieniu do zakresu stałej praktyki ustawa stanowi, że może on odpowiadać zawodowi adwokata lub zawodowi radcy prawnego, w zależności od wyboru samego zainteresowanego (decyzję tę prawnik z Unii Europejskiej podejmuje poprzez wybór jednej z dwóch list). W pierwszym przypadku dostępne formy wykonywania stałej praktyki odpowiadają formom wykonywania zawodu adwokata, w drugim - formom wykonywania zawodu radcy prawnego. Należy zauważyć, że ustawa daje możliwość wykonywania stałej praktyki przez prawników z Unii Europejskiej wspólnie z adwokatami lub/i radcami prawnymi w ramach spółek, a nawet w zespole adwokackim.

Przyjęto również, że z chwilą uzyskania wpisu na listę prawnik z Unii Europejskiej stawałby się członkiem samorządu zawodowego - właściwej izby adwokackiej lub właściwej izby radców prawnych, ze wszystkimi prawami i obowiązkami, jakie przysługują członkom samorządu, z wyłączeniem tylko biernego prawa wyborczego do organów samorządu.

Na szczególną uwagę zasługuje przewidziany w omawianym rozdziale, spoczywający na prawniku zagranicznym obowiązek współdziałania (*work in conjunction*) z adwokatem lub radcą prawnym przy wykonywaniu czynności polegającej na reprezentowaniu klienta w postępowaniu, w którym istnieje tzw. przymus adwokacki. Istotnych wskazówek dla właściwego rozumienia tego obowiązku dostarcza przede wszystkim orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (por. orzeczenia w sprawach: 427/85 - Komisja Europejska przeciwko Niemcom, [1988] ECR 1123 i 294/89 Komisja Europejska przeciwko Francji, [1991] ECR I-3591), które zostało wzięte pod uwagę przy projektowaniu przedmiotowej regulacji. Ustawa, podobnie, jak i dyrektywa, nie „narzuca” żadnego konkretnego sposobu ani szczegółowych warunków takiego współdziałania. Pozostawiając regulowanie tych kwestii *ad casum* samym zainteresowanym w drodze umowy, formułuje jednak jasno cel, któremu przedmiotowe współdziałanie ma służyć.

6. W rozdziale 3 działu II ustawy uregulowano kwestie odnoszące się wyłącznie do stałej praktyki wykonywanej przez prawników spoza Unii Europejskiej.

W tym przypadku, uwzględniając doświadczenia innych państw (por. § 206 ust. 2 niemieckiego *Bundesrechtsanwaltsordnung*), a także mając na względzie stanowisko Rady Adwokatur UE w tej kwestii sformułowane w związku z negocjacjami GATS 2000 (por. *Inbound position of the CCBE vis-a-vis requests for liberalisation from third countries* z 1 marca 2001 r.), zaproponowano, aby zakres stałej praktyki obejmował wyłącznie „doradztwo” prawne w zakresie prawa państwa macierzystego i międzynarodowego. Ograniczone byłyby również formy wykonywania stałej praktyki – obejmowałyby jedynie spółkę jawną i spółkę komandytową.

7. Dział III ustawy reguluje szczególne zasady uzyskania wpisu na listę adwokacką i listę radców prawnych przez prawników z Unii Europejskiej, a także przez innych obywateli UE, którzy mają kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania jednego z zawodów określanych mianem *lawyer* (choć nie są prawnikami z Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy, ponieważ nie są uprawnieni do wykonywania takiego zawodu). Ustawa w tej części ma

implementować odpowiednie przepisy dyrektywy 89/48/EWG i dyrektywy 98/5/WE.

Pierwszy z w/w instrumentów prawnych nakazuje uznawać - do celów związanych z dostępem do tzw. zawodów regulowanych (w tym zawodów określanych mianem *lawyer*) - kwalifikacje zawodowe uzyskane w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej w wyniku kształcenia i szkolenia trwającego minimum trzy lata. Obywatelowi państwa członkowskiego, który posiada takie kwalifikacje, nie można odmówić w innym państwie dostępu do zawodu z powołaniem się na brak kwalifikacji wymaganych przez prawo tego państwa. Można jedynie żądać, aby - w przypadku znacznych różnic w procesie kształcenia w państwie macierzystym i w państwie, w którym zawód ma być wykonywany - kandydat odbył dodatkową praktykę przygotowującą do danego zawodu lub zdał tzw. test umiejętności (*aptitude test*).

Drugi ze wspomnianych instrumentów wprowadza jeszcze dalej idące ułatwienia dla prawnika z Unii Europejskiej w dostępie do zawodu w innych państwach członkowskich. Zgodnie z dyrektywą, prawnik z Unii Europejskiej wykonujący aktywnie i nieprzerwanie (*effective and regular*) stałą praktykę w innym państwie członkowskim na zasadach takich, jakie zostały określone w rozdziałach 1 i 2 działu II niniejszej ustawy, przez okres co najmniej trzech lat, nabywa bowiem uprawnienie do uzyskania bezpośredniego dostępu do „miejscowego” zawodu, tzn. uzyskania wpisu na stosowną listę, bez potrzeby odbywania dodatkowej praktyki czy zdawania testu umiejętności.

W związku z treścią dyrektywy 89/48/EWG w ustawie uregulowano odrębny reżim uzyskania wpisu na listę adwokacką i listę radców prawnych dla obywateli państw członkowskich UE, posiadających kwalifikacje zawodowe wymagane do wykonywania jednego z zawodów określanych mianem *lawyer*. Należy podkreślić, że przedmiotowa regulacja ma charakter autonomiczny w stosunku do horyzontalnej ustawy z dnia 26 kwietnia 2001 r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych (Dz.U. Nr 87, poz. 954).

Proponuje się, aby w przypadku grupy osób, o której mowa wyżej, wpis na listę adwokacką lub listę radców prawnych był uzależniony, poza spełnieniem warunków określonych w art.65 pkt 1 i 2 ustawy - Prawo adwokaturze lub w art. 24 ust. 1 pkt 3, 4 i 5 ustawy o radcach prawnych i warunku biegłego posługiwania się językiem polskim w mowie i w piśmie, wyłącznie od zdania testu umiejętności (tę opcję wybrały wszystkie państwa członkowskie UE poza Danią). Należy podkreślić, że jest to szczególnego rodzaju test, któremu poddawana jest osoba mająca już kwalifikacje zawodowe do wykonywania zawodu w innym państwie. Zakres tego egzaminu i skala jego trudności nie mogą być w żadnym wypadku nawet zbliżone do tych, jakie obowiązują w odniesieniu do egzaminu adwokackiego lub radcowskiego.

Ustawa powierza przeprowadzanie testu umiejętności organom samorządu zawodowego, które przeprowadzają egzaminy adwokacki i radcowski. Pozostawia też samorządom przyjęcie szczegółowych regulaminów dotyczących przeprowadzania tego testu. Sama określa natomiast jego zakres i sposób oceny oraz możliwość zdawania testu po raz drugi. Dość szczegółowe zapisy projektu w odniesieniu do wymienionych kwestii służą zabezpieczeniu takich standardów testu umiejętności, które sprawiają, że również praktyce będzie on stanowił istotne ułatwienie w dostępie do zawodu adwokata i radcy prawnego dla osób, które mają już stosowne kwalifikacje zawodowe uzyskane za granicą.

Z kolei w nawiązaniu do treści dyrektywy 98/5/WE ustawa przewiduje zwolnienie z testu umiejętności prawników z Unii Europejskiej, którzy aktywnie i nieprzerwanie wykonywali w Polsce stałą praktykę w rozumieniu rozdziałów 1 i 2 działu II niniejszej ustawy przez co najmniej trzy lata. Jeżeli przez taki czas prawnik z Unii Europejskiej praktykował w zakresie prawa obowiązującego w Polsce, w tym prawa Unii Europejskiej i wykaże to stosownymi dokumentami, organ samorządu ma obowiązek zwolnić go z testu. Jeżeli praktyka w zakresie prawa obowiązującego w Polsce, w tym prawa Unii Europejskiej, trwała krócej niż trzy lata, organ samorządu może zwolnić prawnika z Unii Europejskiej z testu, jeśli - biorąc pod uwagę wszelkie okoliczności dotyczące jego przygotowania zawodowego - uzna, że

dysponuje on już wiedzą i doświadczeniem, które umożliwią mu wykonywanie zawodu adwokata lub radcy prawnego. W tym przypadku przeprowadza się dodatkowo rozmowę kwalifikacyjną, która ma zweryfikować informacje dostarczone przez kandydata i jego zdolność do wykonywania zawodu. Od uchwały odmawiającej zwolnienia od testu umiejętności służy prawnikowi z Unii Europejskiej odwołanie do organu samorządu wyższego szczebla.

8. Rozdział 1 działu IV ustawy reguluje problematykę świadczenia przez prawników z Unii Europejskiej pomocy prawnej w Polsce w ramach usług transgranicznych. Ustawa w tym zakresie implementuje przepisy dyrektywy 77/249/EWG, której istota sprowadza się do tego, że prawnik z jednego państwa członkowskiego Unii Europejskiej świadczący usługę transgraniczną w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej ma być - co do zasady - traktowany w tym drugim państwie jak „miejscowi” prawnicy.

Ustawa przyznaje prawnikom z Unii Europejskiej uprawnienia do wykonywania wszelkich czynności, do których uprawniony jest adwokat lub radca prawny. Oznacza to, że prawnik z Unii Europejskiej będzie mógł m.in. występować jako obrońca w procesie karnym i - bez dotychczasowych ograniczeń wynikających z art.1118 Kpc - jako pełnomocnik w postępowaniu cywilnym. Ustawa określa jednocześnie warunki wykonywania zawodu i zasady etyki zawodowej obowiązujące prawników z Unii Europejskiej przy wykonywaniu opisanych wyżej uprawnień, a nadto wprowadza ich odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie obowiązków wynikających z ustawy, wzorowaną na odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów i radców prawnych.

Podobnie jak w przypadku wykonywania stałej praktyki, także przy świadczeniu usługi transgranicznej polegającej na reprezentowaniu klienta w postępowaniu, w którym istnieje tzw. przymus adwokacki, ustawa przewiduje obowiązek współdziałania (*work in conjunction*) prawnika zagranicznego z adwokatem lub radcą prawnym. W ocenie autorów ustawy, nałożenie na prawnika z Unii Europejskiej takiego obowiązku leży zarówno w interesie reprezentowanych przez niego klientów, jak i w interesie wymiaru sprawiedliwości.

9. W rozdziale 2 działu IV uregulowano kwestię świadczenia pomocy prawnej w Polsce w ramach usług transgranicznych przez prawników spoza Unii Europejskiej.

Podobnie jak przy wykonywaniu stałej praktyki zaproponowano, aby uprawnienie prawników spoza Unii Europejskiej do świadczenia pomocy prawnej w tej formie uzależnić od wzajemności ze strony ich państwa macierzystego, chyba że przepisy umowy międzynarodowej albo przepisy organizacji międzynarodowej, której Polska jest stroną, stanowią inaczej.

Odmienne niż w przypadku prawników z Unii Europejskiej przyjęto, że pomoc taka może być świadczona w bardzo ograniczonym zakresie, obejmującym wyłącznie reprezentowanie w postępowaniu cywilnym strony będącej obywatelem lub przynależącej do państwa, w którym prawnik spoza Unii Europejskiej jest uprawniony do wykonywania zawodu. Wskazany zakres w istocie nie wykracza poza to, co możliwe jest już w obecnym stanie prawnym i nawiązuje wprost do uregulowania zawartego w art. 1118 Kpc.

10. Zmiany zaproponowane w rozdziale 1 działu V ustawy dotyczą przede wszystkim ustaw korporacyjnych: ustawy – Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych. Wszystkie propozycje zmian dotyczące tych ustaw, z wyjątkiem zmiany art. 21 ustawy - Prawo o adwokaturze, są bezpośrednią konsekwencją przepisów, jakie znalazły się w poprzedzających działach projektu. Jeśli chodzi natomiast o w/w art. 21, to wynikający z tego artykułu wymóg zamieszkiwania adwokata w miejscowości, w której ma siedzibę zawodową, mógłby - przy jego rygorystycznym rozumieniu - faktycznie uniemożliwić wykonywanie stałej praktyki w Polsce prawnikom z Unii Europejskiej (prawnik taki może przecież równocześnie prowadzić praktykę za granicą i tam mieć miejsce zamieszkania). Podważałoby to sens pozostałych wprowadzanych regulacji i prowadziło do istnienia ograniczeń niezgodnych z Traktatem rzymskim (art. 43 Traktatu). Dlatego zaproponowano stosowną zmianę art. 21 ustawy – Prawo o adwokaturze, której zakres nie byłby jednak ograniczony wyłącznie do prawników z Unii Europejskiej.

Jeżeli chodzi o zmiany w ustawach procesowych (kodeks postępowania cywilnego, kodeks postępowania karnego), to autorzy ustawy przyjęli, że poza zmianami w tytule I księgi drugiej, części trzeciej Kpc (będącymi konsekwencją „przeniesienia” regulacji zawartej dotychczas w art. 1118 Kpc do projektowanej ustawy) nie ma takiej potrzeby. Prawdą jest, że przepisy ustawy, faktycznie zrównujące prawników z Unii Europejskiej z adwokatami i radcami prawnymi, prowadzą do poszerzenia kręgu osób, które będą mogły występować w postępowaniu jako pełnomocnicy procesowi oraz obrońcy stron. Jednak zdaniem autorów, regulacje te będą stanowić dla prawników z Unii Europejskiej samodzielną podstawę prawną do występowania w charakterze pełnomocnika czy obrońcy, na zasadzie przepisu szczególnego w stosunku do Kpc czy Kpk, bez konieczności nowelizowania tych ostatnich.

Uchylenie art. 11 ustawy z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw jest konsekwencją wspomnianego wyżej, wcześniejszego uchylenia ustawy o spółkach z udziałem zagranicznym przez ustawę - Prawo działalności gospodarczej (ze skutkiem od dnia 1 stycznia z 2001 r.). W sytuacji, gdy na skutek tych ostatnich zmian tworzenie spółek z udziałem zagranicznym w celu świadczenia pomocy prawnej nie jest już możliwe, istnienie przedmiotowego art. 11 stało się bezprzedmiotowe.

11. W rozdziale 2 działu V ustawy zamieszczono rozwiązania o charakterze przejściowym oraz przepisy końcowe.

Zaproponowane rozwiązania, dotyczące dalszej działalności istniejących spółek z udziałem zagranicznym utworzonych w celu świadczenia pomocy prawnej, mają charakter kompromisowy. Wzięto tu z jednej strony pod uwagę, że spółka kapitałowa jako podmiot świadczący pomoc prawną nie „pasuje” do obowiązujących w Polsce ogólnych założeń świadczenia pomocy prawnej, w których podmiotem świadczącym tę pomoc jest osoba fizyczna (adwokat, radca prawny, a obecnie również prawnik zagraniczny). Z drugiej natomiast strony należało uwzględnić potrzebę ochrony praw nabytych istniejących spółek, jednakże tych tylko, które działają legalnie, tzn. zgodnie z warunkami

określonymi w art. 10 i 11 ust. 1 pkt 1 i 2 w/w ustawy z dnia 22 maja 1997 r. Dlatego w ustawie przyjęto, że przedmiotowe spółki - o ile spełniają w/w warunki – będą mogły dalej prowadzić działalność, z tym że wszyscy wspólnicy tych spółek nie będący adwokatami lub radcami prawnymi muszą uzyskać wpis na listę prawników zagranicznych. Jeżeli nie spełnią tego ostatniego warunku, powinny zakończyć działalność lub zmienić jej przedmiot. Na dostosowanie się do nowego wymogu określono spółkom stosowny termin.

Jednocześnie wprowadzono surową sankcję za prowadzenie przez spółki działalności polegającej na świadczeniu pomocy prawnej z naruszeniem omówionego wyżej warunku. W takim przypadku sąd w procesie, który może być wszczęty na żądanie właściwego organu samorządu adwokackiego lub radcowskiego, orzeka – obligatoryjnie – o rozwiązaniu spółki (przyznanie uprawnienia do żądania wszczęcia takiego procesu organom korporacji jest konsekwencją przyznania korporacjom innych uprawnień o charakterze nadzorczym i kontrolnym w stosunku do prawników zagranicznych).

Ustawa ma wejść w życie po upływie 6 miesięcy od dnia jej ogłoszenia, z wyłączeniem jednak tych przepisów, które w związku z implementacją dyrektyw uprzywilejowują prawników z Unii Europejskiej w stosunku do prawników spoza Unii Europejskiej i przyznają im bardzo daleko idące uprawnienia związane z wykonywaniem stałej praktyki, usług transgranicznych i uzyskaniem wpisu na listę adwokacką/listę radców prawnych oraz przepisów zmieniających obecne regulacje, ściśle z nimi związanych. Te przepisy powinny wejść w życie dopiero po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Trzeba mieć bowiem na uwadze, że polscy adwokaci i radcowie prawni będą mogli skorzystać z podobnych ułatwień w państwach członkowskich dopiero po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej.

12. Przechodząc do oceny skutków regulacji, o których mowa w § 9 ust. 2 pkt 2a uchwały Nr 13 Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1997 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 15, poz. 144 z późn. zm.), należy wskazać, co następuje:

wejście w życie projektowanej ustawy nie spowoduje żadnych skutków finansowych dla budżetu państwa ani nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz sytuację i rozwój regionalny.

Do najważniejszych skutków prawnych, związanych z wejściem w życie projektowanej ustawy, należy zaliczyć – poza poprawą spójności systemu prawa – także dostosowanie prawa polskiego, w zakresie normowanej dziedziny, do prawa Unii Europejskiej.

UZASADNIENIE
DOSTOSOWAWCZEGO CHARAKTERU PROJEKTU
USTAWY O ŚWIADCZENIU PRZEZ PRAWNIKÓW ZAGRANICZNYCH POMOCY
PRAWNEJ W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Projektowana ustawa określa warunki świadczenia pomocy prawnej w Polsce przez prawników zagranicznych. Obejmuje regulacją dwie formy wykonywania zawodu przez prawników: działalność przemijającą w postaci usługi transgranicznej oraz stałą praktykę. Projekt dotyczy zarówno prawników z państw członkowskich Unii Europejskiej jak i prawników spoza Unii. Celem ustawy jest dostosowanie prawa polskiego do ustawodawstwa prawa europejskiego. Objęcie regulacją również prawników spoza Unii pozwala na doprowadzenie do stanu zgodności ze zobowiązaniami wynikającymi z umów międzynarodowych (których stronami są również państwa członkowskie Unii Europejskiej) i uporządkowanie stanu prawnego w dziedzinie świadczenia pomocy prawnej.

Podstawę unijnego systemu w zakresie świadczenia pomocy prawnej przez prawników z państw członkowskich tworzą następujące akty prawa Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady z dnia 22 marca 1977 r., 77/249/EWG w sprawie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług;
- Dyrektywa Rady z dnia 21 grudnia 1988 r., 89/48/EWG w sprawie powszechnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej trzy lata w zakresie mającym zastosowanie do uznawania kwalifikacji prawników;
- Dyrektywa Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 1988 r., 98/5/WE w sprawie ułatwienia prowadzenia stałej praktyki prawniczej w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskano kwalifikacje.

Projektowana ustawa stanowić będzie pełną implementację wyżej wymienionych dyrektyw. Osiągnięcie tego celu jest niezbędnym elementem zapewnienia w prawie polskim realizacji zasady swobody świadczenia usług (art. 49-55, ex art. 59-66) i swobody prowadzenia działalności gospodarczej (art. 43-48, ex art. 52-58), należących do czołowych zasad obowiązujących w Unii Europejskiej, w zakresie świadczenia pomocy prawnej.

Istota dyrektyw 77/249/EWG i 98/5/WE polega na umożliwieniu wykonywania działalności zawodowej prawnikom z państw członkowskich pod macierzystym tytułem zawodowym w innym państwie członkowskim w zakresie odpowiadającym co do zasady zakresowi pomocy prawnej świadczonej przez prawników tego państwa, przy zachowaniu warunków określonych przez dyrektywy. Dodatkowo normy zawarte w Dyrektywie 98/5/WE i Dyrektywie 89/48/EWG wprowadzają możliwość pełnej integracji zawodowej prawników w innym państwie członkowskim, określając warunki uzyskania tytułu zawodowego danego państwa.

Dyrektywa 77/249/EWG reguluje warunki świadczenia przez prawników z państw członkowskich usług prawnych na terenie innego państwa członkowskiego. Warunki i zakres świadczonych usług zgodny jest – co do zasady – z warunkami i zakresem usług wykonywanych przez prawników danego państwa. Dyrektywa zawiera przepisy ustalające definicję pojęcia „prawnik” poprzez wyliczenie tytułów zawodowych, pod którymi można świadczyć usługi prawnicze w poszczególnych państwach Unii Europejskiej. Przy wykonywaniu usług prawnicy mają obowiązek przestrzegania norm etyki zawodowej zarówno państwa pochodzenia jak i państwa, w którym usługa jest świadczona (zasada podwójnej deontologii).

Dyrektywa 98/5/EWG określa zasady stałego wykonywania zawodu przez prawników państw członkowskich w innym państwie. Dyrektywa ustala dwa systemy prowadzenia stałej praktyki dla prawników z Unii Europejskiej:

1. stałe wykonywanie zawodu przy użyciu macierzystego tytułu zawodowego, po uzyskaniu wpisu na listę prawników z Unii Europejskiej,
2. stałe wykonywanie zawodu po uzyskaniu wpisu na listę prawników w danym państwie.

Drugi ze wskazanych powyżej systemów zakłada pełną integrację prawników z innych państw członkowskich z prawnikami wykonującymi zawód w danym państwie. Dyrektywa przewiduje możliwość integracji prawnika, który przez co najmniej trzy lata praktykował w danym państwie pod macierzystym tytułem zawodowym w sposób „efektywny i regularny” w zakresie prawa tego państwa. Dyrektywa przewiduje również możliwość skrócenia wspomnianego wyżej trzyletniego okresu uprzedniej praktyki w zakresie prawa państwa przyjmującego po spełnieniu przez prawnika z innego państwa członkowskiego dodatkowych wymogów. Niezależnie od zasad integracji określonych przez Dyrektywę 98/5/EWG, uznanie

kwalfikacji prawnika z Unii Europejskiej do wykonywania działalności pod tytułem zawodowym państwa przyjmującego może nastąpić zgodnie z zasadami określonymi przez Dyrektywę 89/48/EWG regulującą zasady powszechnego uznawania dyplomów. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do przyjęcia środków prawnych nakazujących uznanie kwalifikacji zawodowych uzyskanych w wyniku kształcenia i szkolenia trwającego minimum trzy lata z możliwością określenia wymogu odbycia okresu adaptacyjnego albo - alternatywnie - zdania testu umiejętności.

W celu wdrożenia do prawa polskiego powyższego systemu swobody świadczenia usług i prowadzenia działalności przez prawników państw członkowskich w projekcie ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej zawarto normy scharakteryzowane poniżej.

Projekt opiniowanej ustawy reguluje warunki świadczenia pomocy prawnej przez prawników zagranicznych. Pojęcie „prawnika zagranicznego” obejmuje prawników z Unii Europejskiej i prawników spoza Unii (art. 2 pkt 1 projektu). Definicja ustawowa prawnika z Unii Europejskiej (art. 2 pkt 2 projektu) wskazuje na dwa elementy, które muszą go charakteryzować: obywatelstwo jednego z państw członkowskich oraz uprawnienie do wykonywania zawodu pod jednym z tytułów zawodowych uzyskanych w państwie członkowskim, wymienionych w załączniku do ustawy. Zakres definicji pojęcia prawnika z Unii Europejskiej i katalog tytułów zawodowych jest oparty na konstrukcji tego pojęcia zawartej w dyrektywach i jest z nimi zgodny. Ustawa zawiera również definicje ustawowe usługi transgranicznej i stałej praktyki (art. 2 pkt 4 i 5) - pojęć istotnych z punktu widzenia jej zakresu przedmiotowego. Definicje powyższych pojęć są zgodne z zakresem pojęciowym usługi prawniczej i stałej działalności określonymi w prawie europejskim, głównie poprzez orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

Dział II projektu opiniowanej ustawy określa zasady wykonywania stałej praktyki i zawiera przepisy odnoszące się do stałej praktyki wykonywanej przez obie grupy prawników zagranicznych (Rozdział 1), zasady odnoszące się jedynie do prawników z Unii Europejskiej (Rozdział 2) i zasady odnoszące się do prawników spoza Unii (Rozdział 3). W celu nabycia uprawnienia do wykonywania stałej praktyki prawnik z Unii Europejskiej musi uzyskać wpis na listę prawników zagranicznych w części dotyczącej prawników z Unii Europejskiej. Listy prowadzone są przez okręgowe rady adwokackie i rady okręgowych izb radców prawnych.

Wybór listy należy do wnioskującego (art. 13 ust.2 projektu). Wpis nie ma charakteru uznaniowego i następuje na wniosek zainteresowanego prawnika. Do wniosku należy dołączyć zaświadczenie wystawione przez odpowiedni organ państwa macierzystego prawnika stwierdzający, że wnioskujący jest uprawniony do wykonywania zawodu pod jednym z tytułów zawodowych państw członkowskich wymienionych w załączniku do ustawy oraz dokument poświadczający jego obywatelstwo. Postanowienia ustawy dotyczące wpisu implementują odpowiednie postanowienia zawarte w Dyrektywie 98/5/WE (art. 3). Z chwilą uzyskania wpisu prawnik z Unii Europejskiej staje się odpowiednio członkiem właściwej izby adwokackiej lub izby radców prawnych. Zakres działalności zawodowej prawnika z Unii Europejskiej odpowiada w zasadzie zakresowi zawodu wykonywanego przez adwokata lub radcę prawnego. Pewne ograniczenie tej działalności, określone w art. 17 projektu, dotyczące obowiązku współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym, wynika z możliwości takiego uregulowania przewidzianego w art. 5.3 wskazanej Dyrektywy. Prawnicy z Unii Europejskiej podlegają zasadom odpowiedzialności dyscyplinarnej i normom etyki zawodowej przewidzianym dla adwokatów lub radców prawnych. W art. 11 projektowanej ustawy nałożono na prawnika zagranicznego przewidziany w Dyrektywie 98/5/WE (art. 6.3) obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

W Dziale III projektu zawarte są przepisy szczególne dotyczące wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych prawnika z Unii Europejskiej lub obywatela państwa członkowskiego posiadającego kwalifikacje wymagane do wykonywania jednego z zawodów wymienionych w załączniku do ustawy. Projekt ustawy przewiduje dwie możliwości pełnej integracji w zawodzie radcy prawnego lub adwokata dla osoby, do której odnosi się omawiany dział ustawy:

- zdanie testu umiejętności (art. 22);
- wykazanie przez prawnika wpisanego na listę prawników z Unii Europejskich co najmniej trzyletniego okresu wykonywania w sposób aktywny i nieprzerwany stałej praktyki w zakresie prawa polskiego i prawa Unii Europejskiej, właściwa okręgowa rada adwokacka albo rada okręgowej izby radców prawnych może również zezwolić na wpis na listę prawnika z Unii Europejskiej, który praktykował przez okres co najmniej trzyletni, jednak w zakresie prawa polskiego okres tego praktykowania jest krótszy (art. 32)

Przepisy dotyczące zakresu i sposobu przeprowadzania testu umiejętności (art. 25-33 projektu) implementują odpowiednie normy Dyrektywy 89/48/EWG (art. 4. 1b) i są z nią zgodne. Drugi sposób integracji – odbycie uprzedniej praktyki – wprowadza do projektu ustawy normy Dyrektywy 98/5/WE (art. 10).

Przepisy regulujące świadczenie usług transgranicznych przez prawników z Unii Europejskiej zawarte w Dziale IV Rozdziale 1 projektowanej ustawy zawierają zasadę wykonywania usługi przez prawnika z państwa członkowskiego pod macierzystym tytułem zawodowym w zakresie odpowiadającym zakresowi usług, które może świadczyć adwokat lub radca prawny (art. 35 projektu). Jedyne ograniczenie, wynika z możliwości przewidzianej przez Dyrektywę 77/249/EWG i polega na obowiązku współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym przy reprezentacji klienta w postępowaniu obciążonym przymusem adwokackim (art. 38 projektu). Ustawa nakłada na prawników z Unii Europejskiej określony przez dyrektywę wskazaną w zdaniu poprzednim obowiązek przestrzegania norm etycznych zarówno państwa macierzystego prawnika jak i norm dotyczących adwokatów lub radców prawnych (zasada podwójnej deontologii - art. 37.2 i 38.2 projektu).

W Dziale V, Rozdziale 1 projektowanej ustawy zawarte są normy zmieniające obowiązujące przepisy. Istotne znaczenie ma wprowadzenie do ustawy Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych norm określających obowiązek poinformowania o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego przeciwko adwokatowi lub radcy prawnemu właściwy organ państwa, w którym osoby te będą świadczyć usługi prawne na podstawie przepisów tego państwa implementujących Dyrektywę 98/5/WE. Zawarcie powyższej regulacji wymagane jest przez art. 7.3 Dyrektywy 98/5/WE, którego celem jest zagwarantowanie spójności systemu zapewniające, że świadczenie usług prawnych wykonywane będzie przez osoby mające do tego uprawnienia zawodowe i odpowiednie cechy etyczne.

W konkluzji należy stwierdzić, że wyżej przedstawiona analiza pozwala uznać projekt ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej za dostosowujący prawo polskie do wspólnotowego *acquis*, w zakresie wykonywania usług prawniczych o charakterze tymczasowym i stałym.

Regulacja świadczenia pomocy prawnej potraktowana jest priorytetowo w Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa (NPPC 2000). Priorytet 2.5 w obszarze „Swobodny przepływ osób” przewiduje uchwalenie ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej do końca III/IV kwartał 2002. Przedłożony projekt stanowi zatem realizację powyższych zobowiązań.

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH**

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Skr. Min. DH/ 668 /2002/DPE/oś

Warszawa, 18 marca 2002 r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

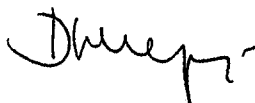
Opinia o zgodności projektu ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedłożonym projektem ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (pismo nr RM-10-169-01, Nowy tekst) uprzejmie informuję, że opinia o zgodności ww. projektu z prawem Unii Europejskiej została wyrażona pismem z 27 listopada 2001 r. Skr. Min. DH/2937/2001/DPE/dj.

Zmiany zawarte w proponowanej wersji projektu nie zmieniają konkluzji ww. opinii, zgodnie z którą projekt ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

W załączeniu przekazuję kopię opinii.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pani Barbara Piwnik
Minister Sprawiedliwości

URZĄD

KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

SEKRETARZ STANU

Danuta Hübner

Sekr.Min.DH/ 2934/2001/DPE/dj

Warszawa, 27/11 listopada 2001 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, z prawem Unii Europejskiej wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106 poz. 494), przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Danuta Hübner

W związku z przedstawionym projektem ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (nr RM-10-169), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Projektowana ustawa określa warunki świadczenia pomocy prawnej w Polsce przez prawników zagranicznych. Projekt ustawy obejmuje regulacją dwie formy wykonywania zawodu przez prawników: działalność przemijającą w postaci usługi transgranicznej oraz stałą praktykę. Projekt dotyczy zarówno prawników z państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i prawników spoza Unii. Pierwszoplanowym celem ustawy jest dostosowanie prawa polskiego do ustawodawstwa europejskiego. Objęcie regulacją również prawników spoza Unii pozwala na doprowadzenie do stanu zgodności prawa polskiego ze zobowiązaniami wynikającymi z umów międzynarodowych i uporządkowanie stanu prawnego w dziedzinie świadczenia pomocy prawnej.
- II.
  1. Wskazany powyżej zakres przedmiotowy ustawy regulowany jest przez następujące akty prawa Unii Europejskiej:

- dyrektywę Rady z dnia 22 marca 1977 r., 77/249/EWG w sprawie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług;
- dyrektywę Rady z dnia 21 grudnia 1988 r., 89/48/EWG w sprawie powszechnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej trzy lata w zakresie mającym zastosowanie do uznawania kwalifikacji prawników;
- dyrektywę Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 1998 r., 98/5/WE w sprawie ułatwienia prowadzenia stałej praktyki prawniczej w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskano kwalifikacje.

2. Wymienione powyżej dyrektywy, stanowiące prawo pochodne Unii Europejskiej, zostały wydane na podstawie norm zawartych w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską (TWE), regulujących zasadę swobody świadczenia usług (art. 49-55, ex art. 59-66) i swobodę prowadzenia działalności gospodarczej (art. 43-48, ex art. 52-58). Jako normy mające skutek bezpośredni, są one wystarczającą podstawą prawną, na mocy której prawnicy z państw członkowskich mogą wykonywać swój zawód na terenie Unii Europejskiej. Prawo w poszczególnych państwach członkowskich zazwyczaj zastrzega jednak wykonywanie usług prawniczych dla prawników posiadających określony przez to prawo tytuł zawodowy. Ograniczenie swobód traktatowych nie wynika zatem ze stosowania kryterium obywatelstwa, lecz polega na ustanowieniu wymogu posiadania określonego tytułu zawodowego, który w praktyce można uzyskać jedynie poprzez odbycie kilkuletniego szkolenia zawodowego (aplikacji) w danym państwie. Istota dyrektyw 77/249/EWG i 98/5/WE polega na umożliwieniu wykonywania działalności zawodowej przez prawników z państw członkowskich pod macierzystym tytułem zawodowym w innym państwie członkowskim, w zakresie odpowiadającym co do zasady zakresowi pomocy prawnej świadczonej przez prawników z tego państwa, przy zachowaniu warunków określonych przez dyrektywę. Dodatkowo, normy zawarte w dyrektywie 98/5/WE i dyrektywie 89/48/EWG wprowadzają możliwość pełnej integracji zawodowej prawników w innym państwie członkowskim, określając warunki uzyskania tytułu zawodowego danego państwa.

3. Dyrektywa 77/249/EWG reguluje warunki świadczenia przez prawników państw członkowskich usług prawnych na terenie innego państwa członkowskiego. Dyrektywa nie zawiera definicji usługi, która może być świadczona na jej podstawie. Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich wskazując w orzecznictwie, że dyrektywa 77/249/EWG nie dotyczy prowadzenia działalności o stałym charakterze (czyli na zasadzie swobody prowadzenia działalności gospodarczej, której dotyczy wydana później dyrektywa 98/5/WE) określił kryteria „tymczasowego charakteru” usługi regulowanej przez omawianą

dyrektywę: czas jej trwania, regularność, okresowość i ciągłość (por. orzeczenie z 30 listopada 1995 r. w sprawie *Gebhard*, C-55/94). Dyrektywa 77/249/EWG oparta jest na wskazanej w poprzednim punkcie zasadzie przyznania określonym przez nią grupom prawników prawa wykonywania usług w innym państwie członkowskim przy użyciu macierzystego tytułu zawodowego. Warunki i zakres świadczonych usług zgodny jest – co do zasady – z warunkami i zakresem usług wykonywanych przez prawników danego państwa. Dyrektywa zawiera przepisy ustalające definicję pojęcia „prawnik” poprzez wyliczenie tytułów zawodowych, pod którymi można świadczyć usługi prawnicze w poszczególnych państwach Unii Europejskiej. Przy wykonywaniu usług, prawnicy mają obowiązek przestrzegania norm etyki zawodowej zarówno państwa pochodzenia jak i państwa, w którym usługa jest świadczona (zasada podwójnej deontologii).

4. Dyrektywa 98/5/EWG określa zasady stałego wykonywania zawodu przez prawników państw członkowskich w innym państwie. Dyrektywa ustala dwa systemy prowadzenia stałej praktyki dla prawników z Unii Europejskiej:

1. stałe wykonywanie zawodu przy użyciu macierzystego tytułu zawodowego, po uzyskaniu wpisu na listę prawników z Unii Europejskiej,
2. stałe wykonywanie zawodu po uzyskaniu wpisu na listę prawników w danym państwie.

Drugi ze wskazanych powyżej systemów zakłada pełną integrację prawników z innych państw członkowskich z prawnikami wykonującymi zawód w danym państwie. Dyrektywa przewiduje możliwość integracji prawnika, który przez co najmniej trzy lata praktykował w danym państwie pod macierzystym tytułem zawodowym w sposób „efektywny i regularny” w zakresie prawa tego państwa. Dyrektywa przewiduje również możliwość skrócenia wspomnianego wyżej trzyletniego okresu uprzedniej praktyki w zakresie prawa państwa przyjmującego, po spełnieniu przez prawnika z innego państwa członkowskiego dodatkowych wymogów. Niezależnie od zasad integracji określonych przez dyrektywę 98/5/EWG, uznanie kwalifikacji prawnika z Unii Europejskiej do wykonywania działalności pod tytułem zawodowym państwa przyjmującego może nastąpić zgodnie z zasadami określonymi przez dyrektywę 89/48/EWG, regulującą zasady powszechnego uznawania dyplomów. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do przyjęcia środków prawnych nakazujących uznanie kwalifikacji zawodowych uzyskanych w wyniku kształcenia i szkolenia trwającego minimum trzy lata z możliwością określenia wymogu odbycia okresu adaptacyjnego albo - alternatywnie - zdania testu umiejętności.

III.

1. Projekt opiniowanej ustawy reguluje warunki świadczenia pomocy prawnej przez prawników zagranicznych. Pojęcie „prawnika zagranicznego” obejmuje prawników z Unii Europejskiej i

prawników spoza Unii (art. 2 pkt 1 projektu). Definicja ustawowa prawnika z Unii Europejskiej (art. 2 pkt 2 projektu) wskazuje na dwa elementy, którymi musi się on charakteryzować: musi posiadać obywatelstwo jednego z państw członkowskich oraz uprawnienie do wykonywania zawodu pod jednym z tytułów zawodowych, który został uzyskany w państwie członkowskim i wymieniony w załączniku do ustawy. Zakres definicji pojęcia prawnika z Unii Europejskiej i katalog tytułów zawodowych jest oparty na konstrukcji pojęć zawartych w dyrektywach i z nimi zgodny. Ustawa zawiera również definicje ustawowe usługi transgranicznej i stałej praktyki (art. 2 pkt 4 i 5) - pojęć istotnych z punktu widzenia jej zakresu przedmiotowego. Definicje powyższych pojęć są zgodne z zakresem pojęciowym usługi prawniczej i stałej działalności określonymi w prawie europejskim, głównie poprzez orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

2. Dział II projektu opiniowanej ustawy określa zasady wykonywania stałej praktyki i zawiera przepisy odnoszące się do stałej praktyki wykonywanej przez obie grupy prawników zagranicznych (Rozdział 1), zasady odnoszące się jedynie do prawników z Unii Europejskiej (Rozdział 2) i zasady odnoszące się do prawników spoza Unii (Rozdział 3). W celu nabycia uprawnienia do wykonywania stałej praktyki pod tytułem uzyskanym w państwie macierzystym prawnik z Unii Europejskiej musi uzyskać wpis na listę prawników zagranicznych w części dotyczącej prawników z Unii Europejskiej. Listy prowadzone są przez okręgowe rady adwokackie i rady okręgowych izb radców prawnych. Wybór dokonania wpisu na listę prowadzoną przez adwokatów lub na listę prowadzoną przez radców prawnych należy do wnioskującego (art. 15 ust.2 projektu). Wpis nie ma charakteru uznaniowego i następuje na wniosek zainteresowanego prawnika. Do wniosku należy dołączyć zaświadczenie wystawione przez odpowiedni organ państwa macierzystego prawnika stwierdzający, że wnioskujący jest uprawniony do wykonywania zawodu pod jednym z tytułów zawodowych państw członkowskich wymienionych w załączniku do ustawy oraz dokument poświadczający jego obywatelstwo. Postanowienia ustawy dotyczące wpisu zgodne są odpowiednimi regulacjami zawartymi w dyrektywie 98/5/WE (art. 3). Z chwilą uzyskania wpisu, prawnik z Unii Europejskiej staje się odpowiednio członkiem właściwej izby adwokackiej lub izby radców prawnych. Zakres działalności zawodowej prawnika z Unii Europejskiej odpowiada w zasadzie zakresowi zawodu wykonywanego przez adwokata lub radcę prawnego. Ograniczenie tej działalności, określone w art. 11 projektu, dotyczące obowiązku współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym, wynika z możliwości takiego uregulowania przewidzianego w art. 5.3 wskazanej powyżej dyrektywy. Prawnicy z Unii Europejskiej podlegają zasadom odpowiedzialności dyscyplinarnej i normom etyki zawodowej przewidzianej dla adwokatów lub radców prawnych. W art. 13 projektowanej ustawy nałożono na prawnika zagranicznego

przewidziany w dyrektywie 98/5/WE (art. 6.3) obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

3. W Dziale III projektu zawarte są przepisy szczególne dotyczące wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych prawnika z Unii Europejskiej lub obywatela państwa członkowskiego posiadającego kwalifikacje wymagane do wykonywania jednego z zawodów wymienionych w załączniku do ustawy. Projekt ustawy przewiduje dwie możliwości pełnej integracji w zawodzie radcy prawnego lub adwokata dla osoby, do której odnosi się omawiany dział ustawy:

- zdanie testu umiejętności (art. 23);
- wykazanie przez prawnika wpisanego na listę prawników z Unii Europejskiej co najmniej trzyletniego okresu wykonywania w sposób aktywny i nieprzerwany stałej praktyki w zakresie prawa polskiego i prawa Unii Europejskiej (art.32); właściwa okręgowa rada adwokacka albo rada okręgowej izby radców prawnych może również zezwolić na wpis na listę prawnika z Unii Europejskiej, który praktykował przez okres co najmniej trzyletni, jednak w zakresie prawa polskiego okres tego praktykowania jest krótszy (art. 33)

Przepisy dotyczące zakresu i sposobu przeprowadzania testu umiejętności (art. 26-31 projektu) implementują odpowiednie normy dyrektywy 89/48/EWG (art. 4. 1b) i są z nią zgodne. Drugi sposób integracji – odbycie uprzedniej praktyki – jest zgodny z dyrektywą 98/5/WE (art. 10).

4. Przepisy regulujące świadczenie usług transgranicznych przez prawników z Unii Europejskiej zawarte w Dziale IV Rozdziale 3 projektowanej ustawy zawierają zasadę wykonywania usługi przez prawnika z państwa członkowskiego UE pod macierzystym tytułem zawodowym w zakresie odpowiadającym zakresowi usług, które może świadczyć adwokat lub radca prawny (art. 36 projektu). Jedyne ograniczenie, wynika z możliwości przewidzianej przez dyrektywę 77/249/EWG i polega na obowiązku współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym przy reprezentacji klienta w postępowaniu obciążonym przymusem adwokackim (art. 39 projektu). Ustawa nakłada na prawników z Unii Europejskiej określony przez dyrektywę wskazaną powyżej obowiązek przestrzegania norm etycznych zarówno państwa macierzystego prawnika, jak i norm dotyczących adwokatów lub radców prawnych (zasada podwójnej deontologii - art. 37 ust.2 i 38 ust.2 projektu).

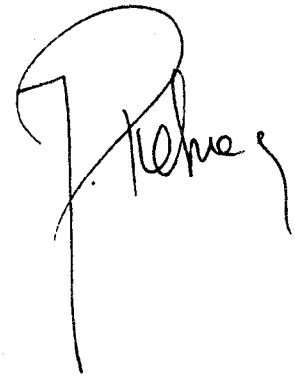
5. W Dziale V w Rozdziale I projektowanej ustawy zawarte są normy zmierzające obowiązuje przepisy. Istotne znaczenie ma wprowadzenie do ustawy Prawo o advokaturze i ustawy o radcach prawnych, norm określających obowiązek poinformowania o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego przeciwko adwokatowi lub radcy prawnemu, właściwego organu państwa w którym osoby te będą świadczyć usługi prawne, na podstawie przepisów tego państwa

transponujących dyrektywę 98/5/WE. Zawarcie powyższej regulacji wymagane jest przez art. 7 ust.3 dyrektywy 98/5/WE, którego celem jest zagwarantowanie, że usługi prawne wykonywane są przez osoby mające do tego uprawnienia zawodowe i odpowiednie cechy etyczne.

- IV. Projekt ustawy nie przewiduje powołania żadnych nowych instytucji. Tworzenie list prawników zagranicznych, przeprowadzanie postępowania i wydawanie decyzji dotyczących integracji prawników z Unii Europejskiej w zawodzie adwokata lub radcy prawnego, przeprowadzanie postępowania dyscyplinarnego ustawa powierza właściwym organom samorządu adwokatów i samorządu radców prawnych.
- V. Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa zakłada pełne dostosowanie polskiego prawa do postanowień dyrektywy 77/249/EWG i 98/5/WE z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.
- VI. W konkluzji stwierdzam, że projekt ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Jerzy Łankiewicz

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Sprawiedliwości

TABELA ZGODNOŚCI
PRZEPISÓW PROJEKTU USTAWY O ŚWIADCZENIU
PRZEZ PRAWNIKÓW ZAGRANICZNYCH POMOCY PRAWNEJ W RZECZPOSPOLITEJ
POLSKIEJ Z PRZEPISAMI PRAWA EUROPEJSKIEGO WDRAŻANYMI PRZEZ USTAWĘ
(Dyrektywą 77/249/EWG, Dyrektywą 89/48/EWG i Dyrektywą 98/5/WE)

L.p.	Nazwa aktu prawa europejskiego oraz jednostka redakcyjna	Numer artykułu w ustawie	Treść
1.		Art. 1	Zakres regulacji ustawy
2.	Art. 1 Dyrektywy 77/249/EWG i Art. 1 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 2	Definicje ustawowe prawnika zagranicznego, prawnika z Unii Europejskiej, prawnika spoza Unii Europejskiej, usługi transgranicznej, stałej praktyki, państwa macierzystego
3.	Art. 2 i 3 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 3	Prawo do prowadzenia stałej praktyki po wpisie na listę prawników zagranicznych
4.		Art. 4	Szczegółowe zasady prowadzenia listy prawników zagranicznych
5.	Art. 3 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 5-6	Postępowanie w sprawie uzyskania wpisu na listę prawników zagranicznych i skreślenia z
6.	Art. 4 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 7	Używanie tytułu zawodowego
7.	Art. 12 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 8	Używanie nazwy grupy zawodowej
8.	Art. 5 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 9	Obowiązek współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym
9.	Art. 7 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 10	Odpowiedzialność dyscyplinarna
10.	Art. 6 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 11	Obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej
11.		Art. 12	Obowiązek corocznego przedstawiania oświadczenia stwierdzającego rejestrację prawnika zagranicznego jako osoby uprawnionej do wykonywania zawodu
12.	Art. 5 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 13	Zakres stałej praktyki wykonywanej przez prawników z Unii Europejskiej
13.	Art. 6 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 14	Prawa i obowiązki prawników z Unii Europejskiej, obowiązujące zasady etyki

14.	Art.8 i 9 Dyrektywy	Art. 15	Formy prowadzenia stałej praktyki przez prawników z Unii Europejskiej
15.	Art. 6 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 16	Członkostwo prawników z Unii Europejskiej w izbie adwokackiej lub izbie radców prawnych
16.	Art.5 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 17	Obowiązek współdziałania z radcą prawnym lub adwokatem
17.		Art. 18	Zakres stałej praktyki wykonywanej przez prawników spoza Unii Europejskiej
18.		Art. 19	Formy prowadzenia stałej praktyki przez prawników spoza Unii Europejskiej
19.		Art. 20	Warunki wykonywania stałej praktyki przez prawników spoza Unii Europejskiej i obowiązujące zasady etyki
20.		Art. 21	Odesłanie do stosowania ustawy Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych
21.	Art. 4 Dyrektywy 89/48/EWG	Art. 22	Szczególne warunki wpisu prawników z Unii Europejskiej na listę adwokatów lub listę radców prawnych
22.	Art. 6 Dyrektywy 89/48/EWG	Art. 23	Dokumenty załączane do wniosku o wpis
23.		Art. 24	Możliwość zwrócenia się rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych do właściwych organów państwa macierzystego w celu uzyskania informacji o kandydacie starającym się o wpis na listę
24.	Art.1 i 4 Dyrektywy	Art. 25-30	Zasady przeprowadzania testu umiejętności
25.	Art. 10 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 31 i 32	Zwolnienie z wymogu zdawania testu umiejętności
26.	Art. 10 Dyrektywy 98/5/WE	Art. 33	Zaskarżanie uchwał dotyczących zwolnienia z testu umiejętności
27.	Art.10 Dyrektywy 98/5/WE	Art.34	Używanie przez prawnika z UE wpisanego na listę adwokatów lub listę radców prawnych tytułu zawodowego uzyskanego w państwie
28.	Art. 1, 2 i 3 Dyrektywy 77/249/EWG	Art. 35	Uprawnienie prawnika z Unii Europejskiej do świadczenia usług transgranicznych i jego zakres
29.	Art. 4 Dyrektywy 77/249/EWG	Art.36	Warunki i zasady etyki zawodowej obowiązujące przy reprezentacji w
30.	Art. 4 Dyrektywy 77/249/EWG	Art. 37	Warunki i zasady etyki obowiązujące przy świadczeniu innych usług transgranicznych
31.	Art. 5 Dyrektywy 77/249/EWG	Art. 38	Obowiązek współdziałania z adwokatem lub radcą prawnym
32.		Art. 39	Obowiązek wskazania osoby upoważnionej do

			odbioru pism w Polsce
33	Art. 5 i 7 Dyrektywy 77/249/EWG	Art. 40	Obowiązek przedstawienie dokumentu stwierdzającego rejestrację w państwie macierzystym oraz obowiązek poinformowania dziekana okręgowej rady adwokackiej lub dziekana rady okręgowej izby radców prawnych o podjęciu świadczenia usługi transgranicznej
34	Art. 7 Dyrektywy 77/249/EWG	Art. 41	Odpowiedzialność dyscyplinarna
35		Art. 42 i 43	Świadczenie usług transgranicznych przez prawników spoza Unii Europejskiej
36		Art. 44-47	Zmiany w przepisach obowiązujących
37		Art.48-51	Przepisy przejściowe i końcowe
38	Art. 1 Dyrektywy 77/249/EWG i Art. 1 Dyrektywy 98/5/WE	Załącznik	Wykaz tytułów zawodowych uzyskanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej opowiadających zawodowi adwokata lub radcy prawnego

**Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 98/5/WE z dnia 16 lutego 1998 roku
w sprawie ułatwienia prowadzenia stałej praktyki prawniczej w innym państwie
członkowskim niż to, w którym uzyskano kwalifikacje**

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej,
Biorąc pod uwagę Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, a w szczególności art. 49,
art. 57(1) oraz pierwsze i trzecie zdanie art. 57(2) tego Traktatu,

Biorąc pod uwagę propozycję Komisji,

Biorąc pod uwagę opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,

Działając zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 189b Traktatu,

- 1) Zważywszy, że zgodnie z art.7a Traktatu, rynek wewnętrzny ma obejmować obszar bez granic wewnętrznych; zważywszy, że zgodnie z art. 3(c) Traktatu, usunięcie, między państwami członkowskimi, przeszkód dla swobodnego przemieszczania się osób i usług stanowi jeden z celów Wspólnoty; zważywszy, że dla obywateli państw członkowskich oznacza to, między innymi, możliwość prowadzenia praktyki zawodowej zarówno na własny rachunek, jak i w ramach stosunku pracy, w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskali swoje kwalifikacje zawodowe;
- 2) Zważywszy, że zgodnie z dyrektywą Rady 89/48/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej trzy lata, prawnik, który uzyskał pełne kwalifikacje w jednym państwie członkowskim może ubiegać się o uznanie swojego dyplomu w celu prowadzenia praktyki zawodowej w innym państwie członkowskim korzystając z tytułu stosowanego w tamtym państwie; zważywszy, że celem dyrektywy 89/48/EWG jest zapewnienie prawnikowi pochodzącemu z innego państwa członkowskiego możliwości integracji ze społecznością prawniczą państwa, w którym działalność ma być prowadzona, bowiem w dyrektywie nie dąży się do zmiany przepisów dotyczących wykonywania zawodu w tym państwie ani do wyłączenia takiego prawnika z zakresu zastosowania tych przepisów;
- 3) Zważywszy, że niektórzy prawnicy mogą zostać szybko włączeni do społeczności zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim między innymi po zdaniu testu umiejętności stwierdzającego przydatność do zawodu, przewidzianego w dyrektywie 89/48/EWG, inni w pełni wykwalifikowani prawnicy mogą oczekiwać, że takie włączenie nastąpi po pewnym okresie praktyki zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim przy użyciu tytułów uzyskanych w państwie macierzystym lub kontynuować prowadzenie praktyki używając tytułów stosowanych w państwie macierzystym;
- 4) Zważywszy, że przy końcu takiego okresu prawnik pochodzący z innego państwa członkowskiego powinien móc uzyskać dostęp do zawodu w przyjmującym państwie członkowskim po sprawdzeniu, że ma doświadczenie zawodowe w przyjmującym państwie członkowskim;
- 5) Zważywszy, że działanie według tych zasad jest uzasadnione na szczeblu Wspólnoty nie tylko dlatego, że w porównaniu z ogólnym systemem uznawania dyplomów, umożliwia to prawnikom łatwiejszy sposób włączenia się do społeczności zawodowej w przyjmującym

państwie członkowskim, ale także dlatego, że umożliwienie prawnikom prowadzenia stałej praktyki przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych w przyjmującym państwie członkowskim odpowiada potrzebom osób korzystających z usług prawnych, które ze względu na coraz większe obroty wynikające z rynku wewnętrznego, poszukują porady przy przeprowadzaniu transakcji transgranicznych, w których często nakładają się przepisy prawa międzynarodowego, prawa Wspólnoty i praw krajowych;

6) Zważywszy, że podejmowanie działań na szczeblu Wspólnoty jest uzasadnione także dlatego, że kilka państw członkowskich już obecnie zezwala na prowadzenie działalności w inny sposób niż poprzez świadczenie usług, przez prawników z innych państw członkowskich praktykujących przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych; zważywszy jednak, że w państwach członkowskich, w których istnieje taka możliwość, szczegóły praktyczne dotyczące na przykład przedmiotu działalności i obowiązku wpisu do rejestru prowadzonego przez właściwy organ władzy są znacznie zróżnicowane; zważywszy, że takie zróżnicowanie prowadzi do nierówności i zaburzeń w konkurencji między prawnikami z państw członkowskich i stanowi przeszkodę dla swobody przemieszczania się; zważywszy, że tylko dyrektywa, w której ustali się warunki prowadzenia praktyki w tym zawodzie, inaczej niż poprzez świadczenie usług, przez prawników praktykujących przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych, jest w stanie usunąć te trudności i stworzyć takie same możliwości prawnikom i podmiotom korzystającym z usług prawnych we wszystkich państwach członkowskich;

7) Zważywszy, że zgodnie z tym założeniem, dyrektywa nie określa żadnych zasad dotyczących sytuacji o charakterze czysto wewnętrznym dla danego państwa, a w przypadku, gdy ma wpływ na przepisy krajowe regulujące praktykę prawniczą, nie wychodzi poza to, co konieczne do skutecznego osiągnięcia jej celu; zważywszy, że nie narusza ona przepisów prawa krajowego dotyczących dostępu i wykonywania zawodu przy użyciu tytułu zawodowego stosowanego w przyjmującym państwie członkowskim;

8) Zważywszy, że od prawników objętych niniejszą dyrektywą powinno się wymagać wpisu do rejestru prowadzonego przez właściwy organ przyjmującego państwa członkowskiego, aby organ ten mógł zadbać o przestrzeganie przez nich zasad etyki zawodowej obowiązujących w danym państwie; zważywszy, że skutek takiej rejestracji, w odniesieniu do jurysdykcji oraz szczebli i rodzajów sądów, przed którymi prawnicy mogą występować, ustala prawo, któremu podlegają prawnicy w przyjmującym państwie członkowskim;

9) Zważywszy, że prawnicy, którzy nie włączyli się jeszcze w pełni do społeczności zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim, powinni wykonywać praktykę zawodową w tym państwie używając tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych, tak, aby klienci byli we właściwy sposób poinformowani i mogli dokonywać rozróżnienia między takimi prawnikami a prawnikami z przyjmującego państwa członkowskiego praktykującymi przy użyciu tytułu tam stosowanego;

10) Zważywszy, że prawnicy, których dotyczy niniejsza dyrektywa winni być uprawnieni do udzielania porad w zakresie prawa ich macierzystych państw członkowskich, prawa Wspólnoty, prawa międzynarodowego oraz prawa przyjmującego państwa członkowskiego; zważywszy, że jest to już dopuszczalne na mocy dyrektywy Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług; zważywszy jednak, że podobnie jak w dyrektywie 77/249/EWG, należy przewidzieć możliwość wyłączenia z zakresu działalności prawników praktykujących przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych w Wielkiej Brytanii i Irlandii

przygotowywanie niektórych urzędowych dokumentów dotyczących przenoszenia własności nieruchomości oraz urzędowego potwierdzania autentyczności testamentów; zważywszy, że dyrektywa ta w żaden sposób nie narusza postanowień, na mocy których w każdym państwie członkowskim niektóre rodzaje działalności są zastrzeżone dla zawodów innych niż zawód prawnika; zważywszy, że postanowienie zawarte w dyrektywie 77/249/EWG dotyczące prawa przyjmującego państwa członkowskiego do wymagania, aby prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym działał w porozumieniu z prawnikiem miejscowym przy reprezentowaniu lub obronie klienta w postępowaniu sądowym, powinno także zostać włączone do niniejszej dyrektywy; zważywszy, że wymaganie to należy interpretować w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, w szczególności orzeczenia z dnia 25 lutego 1988 roku w sprawie 427/85 *Commission v. Germany*;

11) Zważywszy, że w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości, państwa członkowskie powinny być na mocy przepisów szczególnych uprawnione do zastrzegania dostępu do najwyższych sądów w tych państwach dla prawników specjalistów, bez utrudniania integracji prawników z państw członkowskich, spełniających konieczne warunki;

12) Zważywszy, że prawnik wpisany na listę w przyjmującym państwie członkowskim pod tytułem stosowanym w jego państwie macierzystym musi być w dalszym ciągu zarejestrowany we właściwym organie władzy w swoim macierzystym państwie członkowskim, jeżeli ma zachować swój status prawnika i być objęty niniejszą dyrektywą; zważywszy, że z tego powodu niezbędna jest ścisła współpraca między właściwymi i organami, szczególnie w związku ze wszelakimi postępowaniami dyscyplinarnymi;

13) Zważywszy, że prawnicy objęci niniejszą dyrektywą mogą, niezależnie od tego, czy prowadzą praktykę w ramach stosunku pracy czy też na własny rachunek w swoich macierzystych państwach członkowskich, mogą prowadzić praktykę w ramach stosunku pracy w przyjmującym państwie członkowskim, o ile przyjmujące państwo członkowskie zezwala na to swoim własnym prawnikom;

14) Zważywszy, że celem niniejszej dyrektywy w dążeniu do umożliwienia prawnikom prowadzenia praktyki w innym państwie członkowskim przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych jest ułatwienie im uzyskania tytułu zawodowego tego przyjmującego państwa członkowskiego; zważywszy, że na mocy art.48 i 52 Traktatu, zgodnie z wykładnią dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości, przyjmujące państwo członkowskie musi uwzględnić wszelkie doświadczenia zawodowe uzyskane na jego terytorium; zważywszy, że po efektywnym i regularnym wykonywaniu działalności w przyjmującym państwie członkowskim przez okres trzech lat w zakresie prawa tego państwa, w tym prawa Wspólnoty, można w sposób uzasadniony założyć, że prawnik zdobył wystarczające umiejętności, aby zostać w pełni włączony do społeczności zawodowej w tym państwie; zważywszy, że pod koniec tego okresu prawnik, który może przedstawić dowody, iż posiada doświadczenie zawodowe w przyjmującym państwie członkowskim, po ich weryfikacji, powinien móc uzyskać tytuł zawodowy stosowany w tym państwie; zważywszy, że w przypadku, gdy okres efektywnej i regularnej działalności zawodowej przez okres co najmniej trzech lat obejmuje krótszy okres prowadzenia praktyki w zakresie prawa przyjmującego państwa członkowskiego, organ powinien wziąć także pod uwagę wszelką inną znajomość prawa tego państwa, którą może zweryfikować podczas rozmowy kwalifikacyjnej; zważywszy, że jeżeli nie zostaną przedstawione dowody spełnienia tych

warunków, decyzja podjęta przez właściwy organ państwa przyjmującego o odmowie przyznania tytułu zawodowego tego państwa na mocy przepisów o ułatwieniu jego uzyskania związanych z tymi warunkami musi zostać uzasadniona i podlegać zaskarżeniu na podstawie prawa krajowego;

(15) Zważywszy, że z przyczyn ekonomicznych i zawodowych, prawnicy Wspólnoty coraz częściej prowadzą wspólną praktykę, w tym także w formie stowarzyszeń; zważywszy, że fakt, iż prawnicy należą do ugrupowania mającego na celu wspólne wykonywanie zawodu w ich państwie macierzystym nie powinien być wykorzystywany jako pretekst do uniemożliwienia im lub odstręczenia ich od podejmowania działalności w przyjmującym państwie członkowskim; zważywszy, że państwom członkowskim powinno być jednak wolno podejmować odpowiednie działania, których usprawiedliwionym celem jest zabezpieczenie niezależności tego zawodu; zważywszy, że należy wprowadzić pewne gwarancje w państwach członkowskich, które zezwalają na wspólną praktykę;

Przyjęły niniejszą dyrektywę:

Artykuł I

Przedmiot, zakres i definicje

1. Celem niniejszej dyrektywy jest ułatwienie wykonywania stałej praktyki w zawodzie prawnika (*lawyer*) na własny rachunek lub w ramach stosunku pracy, w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskano kwalifikacje zawodowe.

2. W rozumieniu niniejszej dyrektywy:

a) „prawnik” oznacza każdą osobę, która jest obywatelem państwa członkowskiego i która jest uprawniona do wykonywania działalności zawodowej przy użyciu jednego z następujących tytułów zawodowych:

Belgia: Avocat/Advocaat/Rechtsanwalt

Dania: Advokat

Niemcy: Rechtsanwalt

Grecja: δικηγόφος

Hiszpania: Abogado/Advocat/Avogado/Abokatu

Francja: Avocat

Irlandia: Barrister/Solicitor

Włochy: Avvocato

Luksemburg: Avocat

Holandia: Advocaat

Austria: Rechtsanwalt

Portugalia: Advogado

Finlandia: Asianajaja/Advokat

Szwecja: Advokat

Wielka Brytania: Advocate/Barrister/Solicitor.

b) "macierzyste państwo członkowskie" oznacza państwo członkowskie, w którym prawnik uzyskał prawo posługiwania się jednym z tytułów zawodowych, o których mowa w a), przed rozpoczęciem praktyki w innym państwie członkowskim.

c) "przyjmujące państwo członkowskie" oznacza państwo członkowskie, w którym prawnik prowadzi praktykę zgodnie z niniejszą dyrektywą.

d) "tytuł stosowany w państwie macierzystym" oznacza tytuł zawodowy używany w państwie członkowskim, w którym prawnik uzyskał prawo do posługiwania się nim przed rozpoczęciem praktyki w przyjmującym państwie członkowskim.

e) "ugrupowanie" oznacza każdy podmiot mający lub nie mający osobowości prawnej, utworzony na mocy prawa państwa członkowskiego, w ramach którego prawnicy wykonują wspólnie swoją działalność pod wspólną nazwą.

f) "odnośny tytuł zawodowy" lub "odnośny zawód" oznaczają tytuł zawodowy lub zawód, podlegający właściwemu organowi, w którym prawnik został zarejestrowany zgodnie z art.3, a "właściwy organ" oznacza ten organ.

3. Niniejsza dyrektywa stosuje się zarówno do prawników prowadzących praktykę na własny rachunek, jak i w ramach stosunku pracy za wynagrodzeniem, w macierzystym państwie członkowskim oraz, z zastrzeżeniem art.8, w przyjmującym państwie członkowskim.

4. Prowadzeni praktyki w znaczeniu niniejszej dyrektywy nie obejmuje świadczenia usług, które objęte jest dyrektywą 77/249/EWG.

Artykuł 2

Prawo do prowadzenia praktyki przy użyciu tytułu stosowanego w państwie macierzystym

Każdy prawnik jest uprawniony do stałego wykonywania w dowolnym innym państwie członkowskim, przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym, działalności określonej w art.5. Włączenie do społeczności zawodowej adwokatów w przyjmującym państwie członkowskim podlega przepisom art.10.

Artykuł 3

Rejestracja we właściwym organie

1. Prawnik, który zamierza prowadzić praktykę w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskał swoje kwalifikacje zawodowe, musi się zarejestrować we właściwym organie w tym państwie.

2. Właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim rejestruje prawnika po przedstawieniu zaświadczenia stwierdzającego jego zarejestrowanie we właściwym organie w macierzystym państwie członkowskim. Organ ten może wymagać, aby w chwili przedstawienia, zaświadczenie to nie miało więcej niż trzy miesiące. Organ ten informuje właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim o dokonaniu rejestracji.

3. Dla potrzeb stosowania ustępu 1:

- w Wielkiej Brytanii i Irlandii, prawnicy prowadzący praktykę przy użyciu tytułu zawodowego innego niż tytuły używane w Wielkiej Brytanii lub Irlandii muszą rejestrować się albo w organie odpowiedzialnym za zawód *barrister* lub *advocate* albo w organie odpowiedzialnym za zawód *solicitor*.
- w Wielkiej Brytanii, organem odpowiedzialnym za zawód *barrister* z Irlandii jest organ odpowiedzialny za zawód *barrister* lub *advocate*, a organem odpowiedzialnym za zawód *solicitor* z Irlandii jest organ odpowiedzialny za zawód *solicitor*.

- w Irlandii, organem odpowiedzialnym za zawód *barrister* lub *advocate* z Wielkiej Brytanii jest organ odpowiedzialny za zawód *barrister*, a organem odpowiedzialnym za zawód *solicitor* z Wielkiej Brytanii jest organ odpowiedzialny za zawód *solicitor*.

W przypadku, gdy właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim publikuje nazwiska prawników w nim zarejestrowanych, musi także publikować nazwiska prawników zarejestrowanych na mocy niniejszej dyrektywy.

Artykuł 4

Praktyka przy użyciu tytułu zawodowego stosowanego w państwie macierzystym

1. Prawnik praktykujący w przyjmującym państwie członkowskim przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym prowadzi tę praktykę używając tego tytułu, który należy podawać w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych jego macierzystego państwa członkowskiego, w sposób czytelny oraz umożliwiający uniknięcie pomylenia z tytułem zawodowym przyjmującego państwa członkowskiego.
2. Dla potrzeb stosowania ustępu 1, przyjmujące państwo członkowskie może zażądać od prawnika praktykującego przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym, aby podał nazwę organizacji zawodowej, której jest członkiem w swoim macierzystym państwie członkowskim lub sądu, przed którym ma prawo występować na mocy prawa jego macierzystego państwa członkowskiego. Przyjmujące państwo członkowskie może także wymagać od prawnika praktykującego przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym, aby powoływał również swoją rejestrację we właściwym organie w tym państwie.

Artykuł 5

Zakres działalności

1. Z zastrzeżeniem ustępów 2 i 3, prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym wykonuje tę samą działalność, co prawnik praktykujący przy użyciu odnośnego tytułu zawodowego używanego w przyjmującym państwie członkowskim i może między innymi udzielać porad dotyczących prawa swojego macierzystego państwa członkowskiego, prawa Wspólnoty, prawa międzynarodowego oraz prawa przyjmującego państwa członkowskiego. W każdym przypadku musi przestrzegać procedury obowiązującej przed sądami krajowymi.
2. Państwa członkowskie, które nadają uprawnienia na swoim terytorium określonej kategorii prawników do przygotowywania urzędowych dokumentów uprawniających do administrowania majątkiem po osobach zmarłych oraz sporządzania urzędowych dokumentów ustanawiających lub przenoszących prawa do nieruchomości, które w innych państwach członkowskich są zastrzeżone dla zawodów innych niż prawnik, mogą wyłączyć z takiej działalności prawników wykonujących zawód przy użyciu tytułu stosowanego w ich państwach macierzystych, nadanym w jednym z państw członkowskich, w którym obowiązują takie zastrzeżenia.

3. Przy wykonywaniu działalności dotyczącej reprezentowania lub obrony klienta w postępowaniu sądowym, o ile na mocy prawa przyjmującego państwa członkowskiego taka działalność jest zastrzeżona dla prawników praktykujących przy użyciu tytułu zawodowego tego państwa, państwo to może wymagać od prawników praktykujących przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych, aby działali w porozumieniu (*work in conjunction*) z prawnikiem, który wykonuje zawód przy danym sądzie i który w razie potrzeby byłby odpowiedzialny przed tym sądem albo w porozumieniu lub z *avoue* praktykującym przy tym sądzie.

Niemniej jednak, w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości, państwa członkowskie mogą określić specjalne zasady dostępu do sądów najwyższych, takie jak korzystanie z usług prawników specjalistów.

Artykuł 6

Obowiązujące zasady etyki zawodowej

1. Niezależnie od zasad etyki zawodowej, którym podlega w swoim macierzystym państwie członkowskim, prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym podlega tym samym zasadom etyki zawodowej, co prawnicy praktykujący przy użyciu odnośnego tytułu zawodowego przyjmującego państwa członkowskiego w odniesieniu do wszystkich czynności, które wykonuje na jego terytorium.

2. Prawnikom praktykującym przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych zostanie przyznana właściwa reprezentacja w stowarzyszeniach zawodowych przyjmującego państwa członkowskiego. Reprezentacja taka obejmuje co najmniej prawo do głosowania w wyborach do organów rządzących tymi stowarzyszeniami.

3. Przyjmujące państwo członkowskie może wymagać od prawnika praktykującego przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym wykupienia polisy ubezpieczeniowej od odpowiedzialności z tytułu wykonywania zawodu albo przystąpienia do funduszu gwarancyjnego dla prawników zgodnie z zasadami określonymi przez to państwo w odniesieniu do działalności zawodowej wykonywanej na jego terytorium. Niezależnie od tego, prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym jest zwolniony z tego obowiązku jeżeli może dowieść, że jest objęty ubezpieczeniem wykupionym lub gwarancją udzieloną zgodnie z przepisami jego macierzystego państwa członkowskiego, w takim zakresie, w jakim takie ubezpieczenie lub gwarancja są równoważne pod względem warunków i zakresu. W przypadku, gdy równoważność jest tylko częściowa, właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim może wymagać wykupienia dodatkowego ubezpieczenia lub gwarancji obejmujących elementy nie uwzględnione w ubezpieczeniu lub gwarancji uzyskanych zgodnie z przepisami macierzystego państwa członkowskiego.

Artykuł 7

Postępowanie dyscyplinarne

1. W przypadku niedopełnienia przez prawnika praktykującego przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym obowiązków wymaganych w przyjmującym państwie członkowskim, stosuje się procedurę, kary i środki przewidziane w przyjmującym państwie członkowskim.

2. Przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego przeciwko prawnikowi, właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim poinformuje właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim tak szybko jak to możliwe, podając mu wszystkie istotne szczegóły. Pierwszy podstęp stosuje się odpowiednio w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przez organ właściwy w macierzystym państwie członkowskim, który powinien poinformować właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim.
3. Bez naruszenia uprawnień decyzyjnych właściwego organu w przyjmującym państwie członkowskim, organ ten będzie współpracował podczas całego postępowania dyscyplinarnego z właściwym organem w macierzystym państwie członkowskim. W szczególności, przyjmujące państwo członkowskie podejmie działania konieczne do zapewnienia, aby właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim mógł składać wnioski do organów odpowiedzialnych za rozpatrzenie odwołania.
4. Właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim decyduje o tym, jakie działania należy podjąć, według własnej procedury i prawa materialnego, w świetle decyzji właściwego organu przyjmującego państwa członkowskiego dotyczącej prawnika praktykującego przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym.
5. Chociaż nie jest to konieczny warunek wstępny do podjęcia decyzji przez właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim, tymczasowe lub stałe pozbawienie uprawnień do wykonywania zawodu przez właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim, automatycznie powoduje, że danemu prawnikowi zakazuje się tymczasowo lub na stałe prowadzenia praktyki w przyjmującym państwie członkowskim przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym.

Artykuł 8

Prowadzenie praktyki w ramach stosunku pracy

Prawnik zarejestrowany w przyjmującym państwie członkowskim pod tytułem stosowanym w jego państwie macierzystym może prowadzić praktykę w ramach stosunku pracy, będąc zatrudnionym przez innego prawnika, stowarzyszenie lub firmę prawników lub przedsiębiorstwo państwowe lub prywatne, o ile przyjmujące państwo członkowskie zezwala na to w odniesieniu do prawników zarejestrowanych pod tytułem stosowanym w tym państwie.

Artykuł 9

Uzasadnienie i środki odwoławcze

W decyzjach o odmowie dokonania rejestracji, o których mowa w art. 3 lub o unieważnieniu takiej rejestracji oraz w decyzjach o zastosowaniu środków dyscyplinarnych należy przedstawić uzasadnienie ich podjęcia.

Od decyzji takiej służy środek odwoławczy do sądu lub trybunału zgodnie z postanowieniami prawa krajowego.

Artykuł 10

Włączenie do społeczności zawodowej prawników przyjmującego państwa członkowskiego

1. Prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym, który efektywnie i regularnie wykonywał przez okres co najmniej trzech lat działalność w

zakresie prawa przyjmującego państwa członkowskiego, w tym prawa Wspólnoty, jest zwolniony, w związku z ubieganiem się o dostęp do zawodu prawnika w przyjmującym państwie członkowskim, z wymogów określonych w art.4(1)b) dyrektywy 89/48/EWG. "Efektywne i regularne wykonywanie działalności" oznacza faktyczne prowadzenie tej działalności bez żadnych przerw poza tymi, które wynikają ze zdarzeń życia codziennego.

Do zainteresowanego prawnika należy przedstawienie dowodu takiego efektywnego i regularnego wykonywania działalności przez okres co najmniej trzech lat w zakresie prawa przyjmującego państwa członkowskiego. W tym celu:

- a) prawnik musi przedstawić właściwemu organowi w przyjmującym państwie członkowskim wszelkie istotne informacje i dokumentację, szczególnie o liczbie spraw, którymi się zajmował i ich charakterze;
- b) właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim może sprawdzić efektywny i regularny charakter wykonywanej działalności oraz może, w razie potrzeby, zwrócić się do prawnika o przedstawienie, ustnie lub na piśmie, wyjaśnień lub bliższych szczegółów na temat informacji i dokumentacji wspomnianych w podpunkcie a).

Decyzja właściwego organu przyjmującego państwa członkowskiego o nieudzieleniu zwolnienia w przypadku nieprzedstawienia dowodów spełnienia warunków określonych w pierwszym podступie, powinna zawierać uzasadnienie i podlegać zaskarżeniu na mocy prawa krajowego.

2. Prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym w przyjmującym państwie członkowskim może w każdej chwili uzyskać uznanie swojego dyplomu zgodnie z Dyrektywą 89/48/EWG w celu uzyskania dostępu do zawodu prawnika w przyjmującym państwie członkowskim i praktykowania przy użyciu tytułu zawodowego odpowiadającego temu zawodowi w tym państwie członkowskim.

3. Prawnik praktykujący przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym, który efektywnie i regularnie wykonywał działalność zawodową w przyjmującym państwie członkowskim przez okres co najmniej trzech lat, ale przez krótszy okres w zakresie prawa tego państwa, może uzyskać od właściwego organu tego państwa dopuszczenie do zawodu prawnika w państwie członkowskim oraz prawo do prowadzenia praktyki przy użyciu tytułu zawodowego odpowiadającego temu zawodowi w przyjmującym państwie członkowskim, bez konieczności spełnienia warunków, o których mowa w art. 4(1)b) dyrektywy 89/48/EWG, na warunkach i zgodnie z procedurą określoną poniżej:

- a) właściwy organ przyjmującego państwa członkowskiego bierze pod uwagę efektywne i regularne wykonywanie praktyki we wspomnianym okresie oraz wszelką znajomość i zawodowe doświadczenie w zakresie prawa przyjmującego państwa członkowskiego, a także wszelkie uczestnictwo w seminariach na temat prawa przyjmującego państwa członkowskiego, w tym przepisów dotyczących wykonywania zawodu i etyki zawodowej;
- b) prawnik winien przedłożyć właściwemu organowi przyjmującego państwa członkowskiego wszelkie istotne informacje i dokumentację, szczególnie o sprawach, którymi się zajmował. Ocena efektywnej i regularnej działalności prawnika w przyjmującym państwie członkowskim oraz ocena jego zdolności do kontynuacji działalności, którą tam prowadził, dokonywana jest poprzez rozmowę kwalifikacyjną z właściwym organem przyjmującego państwa członkowskiego służącą sprawdzeniu efektywnego i regularnego charakteru wykonywanej działalności.

Decyzja właściwego organu przyjmującego państwa członkowskiego o nieudzieleniu zwolnienia w przypadku nieprzedstawienia dowodów spełnienia warunków określonych w pierwszym podstępie, powinna zawierać uzasadnienie i podlegać zaskarżeniu na mocy prawa krajowego.

4. Właściwy organ przyjmującego państwa członkowskiego może, w drodze decyzji zawierającej uzasadnienie i podlegającej zaskarżeniu w trybie przewidzianym w prawie krajowym, odmówić prawnikowi kandydatowi korzyści wynikających z przepisów niniejszego artykułu, jeżeli uzna, że godziłoby to w porządek publiczny, szczególnie z powodu postępowania dyscyplinarnego, skarg lub innych zdarzeń.

5. Przedstawiciele właściwego organu, którym powierzono rozpatrzenie wniosku, muszą dochować poufności wszelkich uzyskanych informacji.

6. Prawnik dopuszczony do zawodu prawnika w przyjmującym państwie członkowskim zgodnie z ustępami 1, 2 i 3, ma prawo do używania tytułu zawodowego stosowanego w jego państwie macierzystym podanego w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych jego macierzystego państwa członkowskiego, wraz z tytułem zawodowym odpowiadającym zawodowi prawnika w przyjmującym państwie członkowskim.

Artykuł 11

Wspólna praktyka

W przypadku, gdy wspólna praktyka jest dozwolona w odniesieniu do prawników wykonujących swoją działalność przy użyciu odnośnego tytułu zawodowego w przyjmującym państwie członkowskim, następujące postanowienia stosują się do prawników, którzy chcą wykonywać działalność przy użyciu tego tytułu lub rejestrujących się w odnośnym właściwym:

- 1) Jeden lub więcej prawników, którzy należą do tego samego ugrupowania w swoim macierzystym państwie członkowskim i którzy praktykują przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych w przyjmującym państwie członkowskim może wykonywać swoją działalność zawodową w oddziale lub przedstawicielstwie swojej grupy zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim. W przypadku jednak, gdy podstawowe zasady rządzące tym ugrupowaniem w macierzystym państwie członkowskim są niezgodne z podstawowymi zasadami określonymi przez ustawę, rozporządzenie lub przepisy administracyjne w przyjmującym państwie członkowskim, te drugie zasady są nadrzędne w takim zakresie, w jakim zgodność z nimi jest uzasadniona interesem ogółu w ochronie klientów i stron trzecich.
- 2) Każde państwo członkowskie umożliwi dostęp do jakiejś formy wspólnej praktyki dwóm lub większej liczbie prawników z tego samego ugrupowania lub tego samego macierzystego państwa członkowskiego, którzy praktykują na jego terytorium przy użyciu tytułów zawodowych stosowanych w ich państwach macierzystych. Jeżeli przyjmujące państwo członkowskie daje swoim prawnikom wybór między kilkoma formami wspólnej praktyki zawodowej, te same formy winny być dostępne dla wyżej wymienionych prawników. Sposób prowadzenia wspólnej praktyki w przyjmującym państwie członkowskim podlega ustawom, rozporządzeniom i przepisom administracyjnym tego państwa.
- 3) Przyjmujące państwo członkowskie podejmie działania konieczne do umożliwienia wspólnej praktyki także między:

- a) kilkoma prawnikami z różnych państw członkowskich praktykujących przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych;
- b) jednym lub większą liczbą prawników objętych ustępem a) i jednym lub większą liczbą prawników z przyjmującego państwa członkowskiego.

Sposób prowadzenia wspólnej praktyki przez takich prawników w przyjmującym państwie członkowskim podlega ustawom, rozporządzeniom i przepisom administracyjnym tego państwa.

4. Prawnik, który zamierza prowadzić praktykę przy użyciu tytułu stosowanego w jego państwie macierzystym musi informować właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim o fakcie, że jest członkiem ugrupowania w swoim macierzystym państwie członkowskim i przedstawić wszystkie istotne informacje na temat tego ugrupowania.

5. Niezależnie od ustępów 1-4, przyjmujące państwo członkowskie, w zakresie, w jakim zakazuje wykonywania zawodu prawnika w ramach ugrupowania, w którego skład wchodzi osoba nie będąca członkami tego zawodu, może odmówić prawnikowi zarejestrowanemu pod tytułem zawodowym stosowanym w jego państwie członkowskim zezwolenia na praktykowanie na swoim terytorium w charakterze członka tego ugrupowania. Przyjmuje się, że w skład grupy wchodzi osoba nie będąca członkami zawodu prawnika, jeżeli:

- kapitał grupy w całości lub w części należy do, lub
- nazwa, pod którą prowadzona jest praktyka jest używana przez, lub
- uprawnienia decyzyjne w ugrupowaniu są wykonywane de facto lub de jure przez osoby, które nie mają statusu prawnika w rozumieniu art.1 ust.2 niniejszej dyrektywy.

W przypadku, gdy podstawowe zasady rządzące ugrupowaniem w macierzystym państwie członkowskim są niezgodne z zasadami obowiązującymi w przyjmującym państwie członkowskim lub z postanowieniami pierwszego podustępu, przyjmujące państwo członkowskie może sprzeciwić się otwarciu oddziału lub przedstawicielstwa na swoim terytorium bez ograniczeń określonych w ustępie 1.

Artykuł 12

Nazwa ugrupowania

Niezależnie od sposobu wykonywania praktyki przez prawników przy użyciu tytułów stosowanych w ich państwach macierzystych w przyjmującym państwie członkowskim, mogą oni używać nazwy ugrupowania, do którego należą w swoim macierzystym państwie członkowskim.

Przyjmujące państwo członkowskie może wymagać, aby poza nazwą, o której mowa w podustępie pierwszym, podana została forma prawna ugrupowania w macierzystym państwie członkowskim i/lub nazwiska jego członków praktykujących w przyjmującym państwie członkowskim.

Artykuł 13

Współpraca między właściwym organem w macierzystym i przyjmującym państwie członkowskim

Aby usprawnić stosowanie niniejszej dyrektywy i zapobiegać niewłaściwego stosowania jej postanowień wyłącznie w celu obejścia przepisów obowiązujących w przyjmującym

państwie członkowskim, właściwy organ w przyjmującym państwie członkowskim i właściwy organ w macierzystym państwie członkowskim będą ściśle współpracowały i udzielały sobie wzajemnej pomocy.

Dochowają one poufności wymienianych informacji.

Artykuł 14

Wyznaczenie właściwych organów

Państwa członkowskie wyznaczą właściwe organy uprawnione do przyjmowania wniosków i podejmowania decyzji, o których mowa w niniejszej dyrektywie do dnia 14 marca 2000 roku. Przekazą te informacje pozostałym państwom członkowskim i Komisji.

Artykuł 15

Raport Komisji

Najpóźniej osiem lat od daty ustalonej w art.16, Komisja złoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie raport z postępów we wprowadzaniu Dyrektywy w życie.

Po odbyciu wszystkich koniecznych konsultacji, przedstawi przy tej okazji swoje wnioski oraz wszelkie poprawki, które można by wprowadzić do obecnego systemu.

Artykuł 16

Wejście w życie

1. Państwa członkowskie przyjmą ustawy, rozporządzenia i przepisy administracyjne konieczne do stosowania niniejszej dyrektywy do dnia 14 marca 2000 roku. Poinformują o tym niezwłocznie Komisję.

Podejmowane przez państwa członkowskie środki będą zawierały odwołanie się do niniejszej dyrektywy lub takie odwołanie będzie towarzyszyć ich publikacji. Sposób takiego odwołania się zostanie określony przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przedstawią Komisji teksty najważniejszych przepisów prawa krajowego, które przyjmą w zakresie objętym niniejszą dyrektywą.

Artykuł 17

Niniejsza Dyrektywa wchodzi w życie w dniu opublikowania w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

Artykuł 18

Adresaci

Niniejsza Dyrektywa adresowana jest do państw członkowskich.

Dyrektywa Rady 89/48/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. dotycząca ogólnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej 3 lata

Rada Wspólnot Europejskich

Biorąc pod uwagę Traktat o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, a zwłaszcza jego art. 49, 57 (1) i 68,

Uwzględniając propozycję Komisji,

We współpracy z Parlamentem Europejskim,

Biorąc pod uwagę opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,

Zważywszy, że stosownie do art.3 Traktatu zniesienie między państwami członkowskimi utrudnień w swobodnym przepływie osób i usług stanowi jeden z celów Wspólnoty; zważywszy, że dla obywateli państw członkowskich oznacza to w szczególności możliwość wykonywania zawodu, czy to w systemie pracy na własny rachunek, czy też pracy najemnej, w państwie członkowskim innym niż to, w którym uzyskali oni swe zawodowe kwalifikacje.

Zważywszy, że przepisy przyjęte do tej pory przez Radę, stosownie do których państwa członkowskie uznają wzajemnie dla celów zawodowych dyplomy szkolnictwa wyższego wydane na ich terytorium, dotyczą jedynie kilku zawodów; Zważywszy, że poziom i okres trwania kształcenia i szkolenia warunkujące dostęp do tych zawodów określono w podobny sposób we wszystkich państwach członkowskich lub były one przedmiotem minimalnej harmonizacji potrzebnej w ustanawianiu sektorowych systemów wzajemnego uznawania dyplomów;

Zważywszy, że, aby wyjść szybko naprzeciw oczekiwaniom obywateli państw Wspólnoty, którzy posiadają dyplomy szkół wyższych uzyskane po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego wydane w państwach członkowskich innych niż te, w których chcą oni wykonywać swoje zawody, powinno się także wprowadzić inną metodę uznawania takich dyplomów po to, aby umożliwić zainteresowanym wykonywanie wszystkich tych czynności zawodowych, które w państwie przyjmującym uzależnione są od ukończenia kształcenia i szkolenia na poziomie pomaturalnym, pod warunkiem jednak, że posiadają oni taki dyplom, który przygotowuje ich do tych czynności, zaświadcza ukończenie co najmniej 3 -letniego okresu studiów i wydany został w innym państwie członkowskim;

Zważywszy, że cel ten można osiągnąć przez wprowadzenie powszechnego systemu uznawania dyplomów szkół wyższych uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej 3 lata;

Zważywszy, że w przypadku tych zawodów, dla których wykonywania Wspólnota nie określiła minimalnego poziomu kwalifikacji, państwa członkowskie zachowują prawo ustalania takiego poziomu, mając na uwadze jakość usług świadczonych na ich terytoriach; zważywszy jednak, że nie wolno im, bez naruszania swych zobowiązań określonych w art.5 Traktatu, wymagać od obywatela innego państwa członkowskiego, aby zdobywał te

kwalfikacje, które z reguły określają one jedynie przez odwołanie się do dyplomów wydanych w ramach ich własnych systemów kształcenia, w sytuacji gdy osoba zainteresowana uzyskała już te kwalifikacje lub ich część w innym państwie członkowskim; zważywszy, że w rezultacie, każde przyjmujące państwo członkowskie, w którym zawód jest regulowany zobowiązane jest do uwzględniania kwalifikacji uzyskanych w innym państwie członkowskim i stwierdzenia, czy tego rodzaju kwalifikacje odpowiadają tym kwalifikacjom, których wymaga zainteresowane państwo członkowskie;

Zważywszy, że współpraca między państwami członkowskimi ma na celu ułatwić wywiązywanie się im z tych zobowiązań; zważywszy, że dlatego należy określić szczegóły takiej współpracy;

Zważywszy, że trzeba w szczególności zdefiniować pojęcie „regulowanej działalności zawodowej”, aby uwzględnić zróżnicowane stosunki społeczne w poszczególnych państwach członkowskich; zważywszy, że za regulowaną działalność zawodową należy uważać nie tylko tą, do której dostęp w państwie członkowskim wymaga posiadania dyplomu, ale także tą działalność zawodową, do której dostęp nie jest ograniczony, jeśli wykonywana jest w połączeniu z posługiwaniem się tytułem zawodowym zarezerwowanym dla posiadaczy pewnych kwalifikacji; zważywszy, że organizacje i stowarzyszenia zawodowe, które nadają takie tytuły swym członkom i uznawane są przez władze publiczne, nie mogą powoływać się na swój status prywatny, aby uniknąć zastosowania się do systemu, który wprowadza ta dyrektywa;

Zważywszy, że konieczne jest także określenie istotnych cech doświadczenia zawodowego lub okresu adaptacyjnego, których może wymagać od osoby zainteresowanej przyjmujące państwo członkowskie jako uzupełnienie dyplomu szkoły wyższej, jeżeli kwalifikacje tej osoby nie odpowiadają tym określonym przez przepisy krajowe;

Zważywszy, że można także wprowadzać test umiejętności w miejsce okresu adaptacyjnego; zważywszy, że skutkiem jednego i drugiego ma być poprawa istniejącej sytuacji w zakresie wzajemnego uznawania dyplomów między państwami członkowskimi, a tym samym ułatwienie swobodnego przepływu osób i usług wewnątrz Wspólnoty; zważywszy, że powinny one służyć ocenie zdolności imigranta, który już uzyskał przygotowanie zawodowe w innym państwie członkowskim, do zaadaptowania się w nowej sytuacji zawodowej; zważywszy, że z punktu widzenia samego imigranta test ma tę zaletę, że może zredukować okres praktyki; zważywszy, że, z zasady, wyboru między okresem adaptacyjnym a testem umiejętności powinien dokonywać imigrant; zważywszy jednak, że niektóre zawody są tak skonstruowane, że określenie, zależnie od okoliczności, wymogu okresu adaptacyjnego albo testu powinno być pozostawione państwem członkowskim; zważywszy przede wszystkim, że różnice między systemami prawnymi państw członkowskich, nawet jeśli nie są jednakowo istotne, usprawiedliwiają wprowadzenie regulacji szczególnych, ponieważ z reguły potwierdzone dyplomem, świadectwem lub innym dowodem formalnych kwalifikacji wykształcenie w określonej dziedzinie prawa państwa pochodzenia, nie pokrywa się z wiedzą prawniczą wymaganą w państwie przyjmującym w odniesieniu do tej samej dziedziny prawa;

Zważywszy ponadto, że powszechny system uznawania dyplomów szkół wyższych nie ma na celu ani zmiany przepisów dotyczących wykonywania zawodu, w tym odnoszących się do etyki zawodowej, które stosuje się do wszystkich osób wykonujących zawód na terytorium państwa członkowskiego, ani zwolnienia imigrantów od przestrzegania tych

przepisów; zważywszy, że system ten ogranicza się wyłącznie do określenia właściwych środków zapewniających, że imigranci dostosują się do przepisów państwa przyjmującego dotyczących wykonywania zawodu;

Zważywszy, że art. 49, 57 (1) i 66 Traktatu uprawnia Wspólnotę do przyjmowania przepisów koniecznych do wprowadzania i funkcjonowania tego rodzaju systemu;

Zważywszy, że powszechny system uznawania dyplomów szkół wyższych nie narusza w żadnym razie zastosowania art.48 (4) i art.55 Traktatu;

Zważywszy, że system taki, poprzez umocnienie prawa obywatela Wspólnoty do wykorzystywania swych kwalifikacji zawodowych w każdym z państw członkowskich, uzupełnia i umacnia jego prawo do zdobywania takich kwalifikacji, gdzie tylko sobie tego życzy;

Zważywszy, że system ten należy poddać ocenie po upływie pewnego czasu od momentu jego wprowadzenia w życie, aby ustalić jak skutecznie funkcjonuje, a zwłaszcza, jak można go udoskonalić lub poszerzyć zakres jego zastosowania;

Przyjęła następującą dyrektywę:

Artykuł I

Dla celów niniejszej dyrektywy znajdują zastosowanie następujące definicje:

a) dyplom: każdy dyplom, świadectwo lub inny dowód formalnych kwalifikacji lub dyplomy, świadectwa i inne dowody formalnych kwalifikacji łącznie:

- które wydał właściwy organ państwa członkowskiego, określony zgodnie z jego własnym prawem i przepisami administracyjnymi,
- które zaświadcza, że ich posiadacz ukończył co najmniej 3-letni okres studiów lub studia równoważnej długości w systemie niepełnowymiarowym, na uniwersytecie, w szkole wyższej lub innej instytucji tego samego szczebla, a ewentualnie również to, że ukończył szkolenie zawodowe wymagane jako uzupełnienie tych studiów, oraz
- które zaświadcza, że ich posiadacz dysponuje kwalifikacjami zawodowymi wymaganymi przy podjęciu i wykonywaniu zawodu regulowanego w danym państwie członkowskim, pod warunkiem jednak, że wykształcenie i szkolenie potwierdzone dyplomem, świadectwem lub innym dowodem formalnych kwalifikacji zostały uzyskane głównie we Wspólnocie, lub że ich posiadacz ma trzyletnie doświadczenie zawodowe potwierdzone przez państwo członkowskie, które uznało dyplom, świadectwo lub inny dokument formalnych kwalifikacji państwa trzeciego.

W ten sam sposób jak dyplom w rozumieniu pierwszego podpunktu należy traktować każdy dyplom, świadectwo lub inny dokument formalnych kwalifikacji lub takie dyplomy, świadectwa i inne dokumenty łącznie, wydane przez właściwy organ państwa

członkowskiego, jeśli uzyskane zostały w rezultacie ukończenia na terytorium Wspólnoty kształcenia i szkolenia uznawanych za równoważne przez właściwy organ tego państwa członkowskiego i jeśli gwarantują te same prawa w zakresie podejmowania i wykonywania zawodu regulowanego w tym państwie członkowskim;

b) przyjmujące państwo członkowskie: każde państwo członkowskie, w którym obywatel państwa członkowskiego stara się o wykonywanie zawodu licencjonowanego w tym państwie członkowskim, inne niż państwo członkowskie, w którym uzyskał swój dyplom lub po raz pierwszy wykonywał dany zawód;

c) zawód regulowany: regulowana działalność zawodowa lub zespół czynności składający się na ten zawód w państwie członkowskim;

d) regulowana działalność zawodowa: działalność zawodowa, której podejmowanie i wykonywanie albo jeden z trybów jej wykonywania w państwie członkowskim, wiąże się, bezpośrednio lub pośrednio na mocy prawa lub przepisów administracyjnych, z posiadaniem dyplomu.

Za tryb wykonywania regulowanej działalności zawodowej uważa się w szczególności:

- wykonywanie działalności zawodowej w połączeniu z posługiwaniem się tytułem, którym mogą posługiwać się posiadacze dyplomów określonych przez prawo i przepisy administracyjne;
- wykonywanie działalności zawodowej w dziedzinie ochrony zdrowia, o ile wynagrodzenie i/lub refundacja związanych z tą działalnością kosztów w ramach krajowego systemu ubezpieczeń społecznych wiąże się z posiadaniem dyplomu.

Działalność zawodowa, do której nie ma zastosowania podstęp 1 będzie traktowana jak działalność regulowana, jeśli jest wykonywana przez członków stowarzyszenia lub organizacji, których celem jest, w szczególności, promowanie i podtrzymywanie wysokiego poziomu danego zawodu, i które, aby osiągnąć ten cel, uznawane są w szczególnej formie przez państwo członkowskie, i:

- nadają dyplomy swym członkom,
- zapewniają, że ich członkowie respektują określone przez nie zasady etyki zawodowej oraz
- nadają im prawo do posługiwania się tytułem lub listem licencyjnym albo do korzystania ze statusu odpowiadającego temu dyplomowi.

Nie wyczerpującą listę stowarzyszeń i organizacji które, po przyjęciu tej dyrektywy, spełniają warunki podstępu 2, zamieszczono w Załączniku. Jeśli państwo członkowskie nada stowarzyszeniu lub organizacji uprawnienia, o których mowa w podstępie 2, poinformuje o tym Komisję, ta zaś opublikuje tę informację w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

e) doświadczenie zawodowe: faktyczne i zgodne z przepisami wykonywanie danego zawodu w państwie członkowskim;

f) okres adaptacyjny: wykonywanie zawodu regulowanego w państwie przyjmującym pod nadzorem wykwalifikowanego przedstawiciela tego zawodu, któremu, ewentualnie, może towarzyszyć doksztalcenie. Taki okres podlega ocenie. Szczegółowe rozwiązania regulujące okres adaptacyjny i jego ocenę, a także status imigranta w okresie adaptacyjnym określi właściwy organ państwa przyjmującego;

(g) test umiejętności: egzamin dotyczący wyłącznie wiedzy zawodowej kandydata i przeprowadzany przez właściwy organ państwa przyjmującego w celu oceny zdolności kandydata do wykonywania zawodu w państwie członkowskim.

Dla celów przeprowadzenia testu właściwy organ sporządza listę przedmiotów, które na podstawie porównania wykształcenia i szkolenia w jego państwie członkowskim oraz uzyskanego przez kandydata, nie są objęte dyplomem lub innym dokumentem formalnych kwalifikacji posiadanym przez kandydata.

Test umiejętności musi uwzględniać fakt, że kandydat posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu w państwie członkowskim jego pochodzenia lub w państwie członkowskim, z którego przybywa. Obejmuje on przedmioty wybrane z tych, które znajdują się na liście i których znajomość ma podstawowe znaczenie dla wykonywania zawodu w państwie przyjmującym. Test może obejmować także znajomość reguł prawa korporacyjnego odnoszących się do danego zawodu w państwie przyjmującym. Szczegóły dotyczące testu umiejętności określają właściwe organy państwa przyjmującego biorąc pod uwagę przepisy prawa wspólnotowego.

Status kandydata, który chce przygotować się do testu w państwie przyjmującym, określa właściwe organy tego państwa.

Artykuł 2

Dyrektywa ma zastosowanie do każdego obywatela państwa członkowskiego, który zamierza wykonywać zawód regulowany w przyjmującym państwie członkowskim jako pracujący na własny rachunek lub jako pracownik najemny. Dyrektywa nie ma zastosowania | do zawodów, które stanowią przedmiot osobnej dyrektywy wprowadzającej rozwiązania dotyczące wzajemnego uznawania dyplomów przez państwa członkowskie.

Artykuł 3

Jeżeli w przyjmującym państwie członkowskim podjęcie lub wykonywanie zawodu regulowanego uzależnione jest od posiadania dyplomu, właściwy organ nie może z uwagi na niewystarczające kwalifikacje odmówić obywatelowi państwa członkowskiego podjęcia lub wykonywania tego zawodu na tych samych warunkach, jakie stosuje się do jego własnych obywateli:

a) jeśli kandydat posiada dyplom wymagany w innym państwie członkowskim do podjęcia lub wykonywania tego zawodu na jego terytorium i jeśli dyplom taki uzyskany został w państwie członkowskim lub

b) jeśli kandydat wykonywał ten zawód w pełnym wymiarze przez dwa lata w okresie ostatnich 10 lat w innym państwie członkowskim, które nie reguluje tego zawodu w rozumieniu art. 1 c) i pierwszy podustęp art. 1 d) i jeśli posiada jeden lub więcej dowodów formalnych kwalifikacji:

- które zostały wystawione przez właściwy organ państwa członkowskiego, określony zgodnie z prawem i przepisami administracyjnymi tego państwa;
- które zaświadczają, że ich posiadacz ukończył co najmniej 3-letni okres studiów lub studia równoważnej długości w systemie niepełnowymiarowym na uniwersytecie, w szkole wyższej lub innej instytucji tego samego szczebla w państwie członkowskim, a ewentualnie również to, że ukończył szkolenie zawodowe wymagane jako uzupełnienie tych studiów oraz
- które zostały uzyskane w celu przygotowania się do wykonywania tego zawodu.

W ten sam sposób jak dowód formalnych kwalifikacji, o którym mowa w pierwszym podustępie należy traktować: każde świadectwo lub świadectwa łącznie wystawione przez właściwy organ państwa członkowskiego, jeżeli zaświadczają uzyskanie wykształcenia na terytorium Wspólnoty i uznawane są przez to państwo członkowskie za równoważne, pod

warunkiem jednak, że inne państwa członkowskie i Komisja poinformowane zostały o tym uznaniu.

Artykuł 4

Artykuł 3 nie stanowi przeszkody dla przyjmującego państwa członkowskiego, aby od kandydata wymagać także:

a) dostarczenia dowodu doświadczenia zawodowego, jeśli okres trwania kształcenia i szkolenia, który dokumentuje zgodnie z art.3 a) i b), jest co najmniej o jeden rok krótszy od wymaganego w przyjmującym państwie członkowskim. W takim przypadku, wymagany okres doświadczenia zawodowego:

- nie może być więcej niż 2 razy dłuższy od brakującego okresu kształcenia i szkolenia, jeśli brak ten odnosi się do studiów i/lub do okresu praktyki zawodowej wykonywanej pod nadzorem osoby wykwalifikowanej i kończącej się egzaminem,
- nie może być dłuższy od brakującego okresu, jeśli brak ten odnosi się do praktyki zawodowej wykonywanej z pomocą wykwalifikowanego przedstawiciela zawodu.

W przypadku dyplomów, w rozumieniu art.1 a) ostatni ustęp, czas trwania kształcenia i szkolenia uznawanego za równoważny określa się jak dla kształcenia i szkolenia zdefiniowanego w art.1 a) podustęp 1.

Przy stosowaniu tych przepisów należy uwzględnić doświadczenie zawodowe, o którym mowa w art.3b).

W żadnym przypadku wymagane doświadczenie zawodowe nie może przekraczać 4 lat.

b) ukończenia okresu adaptacyjnego nie przekraczającego 3 lat lub zdania testu umiejętności:

- jeżeli kształcenie i szkolenie, zgodnie z art.3 a) i b), opiera się na przedmiotach, które różnią się znacznie od tych objętych dyplomem wymaganym w przyjmującym państwie członkowskim lub
- jeżeli, w przypadku, o którym mowa w art.3 a), zawód regulowany w przyjmującym państwie członkowskim obejmuje jedną lub więcej czynności zawodowych nie należących do danego zawodu regulowanego w państwie, z którego pochodzi lub przybywa kandydat, a różnica ta dotyczy specyficznego kształcenia i szkolenia wymaganego w przyjmującym państwie członkowskim, i odnosi się do przedmiotów, które różnią się znacznie od tych objętych dyplomem przedstawionym przez kandydata, lub
- jeżeli, w przypadku, o którym mowa w art.3 b), zawód regulowany w przyjmującym państwie członkowskim obejmuje jedną lub więcej czynności zawodowych nie należących do danego zawodu regulowanego w państwie, z którego pochodzi lub przybywa kandydat, a różnica ta dotyczy specyficznego kształcenia i szkolenia wymaganego w przyjmującym państwie członkowskim, i odnosi się do przedmiotów, które różnią się znacznie od tych objętych dyplomem przedstawionym przez kandydata.

Jeśli przyjmujące państwo członkowskie korzysta z tej możliwości, musi zapewnić kandydatowi prawo wyboru między okresem adaptacyjnym a testem umiejętności. Odmienne od tej zasady, państwo przyjmujące może określić wymóg okresu adaptacyjnego lub testu umiejętności, jeżeli chodzi o zawody, których wykonywanie wymaga dokładnej znajomości prawa krajowego i w których doradztwo oraz pomoc w zakresie prawa krajowego stanowią istotny i trwały element czynności zawodowych. Jeśli państwo przyjmujące zamierza odebrać kandydatowi możliwość wyboru w odniesieniu do innych zawodów, stosuje się postępowanie określone w art.10.

2. Jednakże państwo przyjmując nie może jednocześnie czynić użytku z możliwości określonych w ustępie 1 a) i b).

Artykuł 5

Bez uszczerbku dla art.3 i 4, każde państwo przyjmujące może zezwolić kandydatowi w celu polepszenia jego możliwości zaadaptowania się w środowisku zawodowym tego państwa, na odbycie tam, na zasadzie równoważności, tej części kształcenia i szkolenia zawodowego, której nie odbył w państwie pochodzenia lub w państwie, z którego przybywa, w postaci praktyki zawodowej wykonywanej przy wsparciu wykwalifikowanego przedstawiciela zawodu.

Artykuł 6

1. Właściwy organ państwa przyjmującego, które wymaga dla dopuszczenia do zawodu regulowanego dowodu dobrej reputacji, opinii lub zaświadczenia, że zainteresowany nie jest w upadłości albo które zakazuje wykonywania tego zawodu z powodu poważnego uchybienia zawodowego lub czynu karalnego, uznaje za wystarczające, w odniesieniu do obywateli państw członkowskich chcących wykonywać ten zawód na terytorium państwa przyjmującego, zaświadczenia wydane przez właściwe organy państwa członkowskiego, z którego pochodzą lub z którego przybywają, a wskazujące, że te warunki są spełnione. Jeśli właściwe organy państwa członkowskiego, z którego pochodzi lub z którego przybywa kandydat, nie wymagają dokumentów, o których mowa w podustępie 1, dokumenty te mogą być zastąpione oświadczeniem składanym pod przysięgą lub, w państwach, które nie znają takiego oświadczenia, uroczystym oświadczeniem składanym przez zainteresowaną osobę przed właściwym organem sądowym lub administracyjnym, ewentualnie przed notariuszem lub odpowiednio upoważnioną organizacją zawodową państwa członkowskiego, z którego pochodzi lub z którego przybywa kandydat. Organy te wydają zaświadczenie potwierdzające autentyczność oświadczenia złożonego pod przysięgą lub uroczystego oświadczenia.

2. Jeśli właściwy organ państwa przyjmującego wymaga od obywateli tego państwa dla podjęcia lub wykonywania zawodu regulowanego zaświadczenia stwierdzającego stan ich zdrowia fizycznego lub psychicznego, organ ten uznaje **za** wystarczające przedłożenie dokumentu wymaganego w państwie, z którego pochodzi lub z którego przybywa kandydat.

Jeśli państwo członkowskie, z którego pochodzi lub z którego przybywa kandydat, nie wymaga tego rodzaju świadectwa dla podjęcia lub wykonywania danego zawodu, państwo przyjmujące uznaje w odniesieniu do obywateli tamtego państwa zaświadczenie wystawione przez właściwy organ tego państwa, o ile odpowiada ono zaświadczeniom państwa przyjmującego.

3. Właściwy organ państwa przyjmującego może żądać, aby dokumenty i zaświadczenia, o których mowa w ustępach 1 i 2, w momencie ich przedłożenia nie były starsze niż 3 miesiące.

4. Jeśli właściwy organ państwa przyjmującego wymaga od obywateli tego państwa dla podjęcia lub wykonywania zawodu regulowanego złożenia przysięgi lub uroczystego oświadczenia i jeśli forma takiej przysięgi lub oświadczenia nie może być zastosowana w odniesieniu do obywateli innych państw członkowskich, właściwy organ zadba o to, aby zaoferować zainteresowanej osobie odpowiednią i równoważną formę przysięgi lub oświadczenia.

Artykuł 7

1. Właściwy organ państwa przyjmującego uznaje prawo obywateli państw członkowskich, którzy spełniają warunki do podjęcia lub wykonywania zawodu regulowanego na terytorium państwa przyjmującego, do posługiwania się tytułem zawodowym tego państwa, odpowiadającym temu zawodowi.

2. Właściwy organ państwa przyjmującego uznaje prawo obywateli państw członkowskich, którzy spełniają warunki do podjęcia lub wykonywania zawodu regulowanego na terytorium państwa przyjmującego do posługiwania się tytułem zawodowym zgodnym z prawem państwa, z którego pochodzą lub przybywają, ewentualnie skrótem tego tytułu wyrażonym w języku tego państwa. Przyjmujące państwo członkowskie może wymagać, aby tytuł ten uzupełniała nazwa i miejsce siedziby instytucji kształcącej lub organu egzaminacyjnego, który tytuł ten nadał.

3. Jeśli zawód w państwie przyjmującym podlega regulowaniu przez stowarzyszenia i organizacje, o których mowa w art.1 d), obywatele państw członkowskich są uprawnieni do posługiwania się tytułem zawodowym lub listem licencyjnym wydanym przez daną organizację lub stowarzyszenie, o ile udowodnią, że są ich członkami. Jeśli organizacja lub stowarzyszenie uzależnia członkostwo od pewnych wymagań dotyczących kwalifikacji, może czynić to w odniesieniu do obywateli innych państw członkowskich mających dyplom w rozumieniu art.1 a) lub formalne kwalifikacje, w rozumieniu art.3b), jedynie na warunkach określonych przez dyrektywę, zwłaszcza jej art. 3 i 4.

Artykuł 8

1. Przyjmujące państwo członkowskie uznaje jako dowód, że warunki określone w art.3 i 4 są spełnione, zaświadczenia wystawione przez właściwe organy państw członkowskich, które kandydat przedkłada ze swoim wnioskiem o dopuszczenie do wykonywania danego zawodu.

2. Postępowanie w przedmiocie badania wniosku o dopuszczenie do wykonywania zawodu powinno przebiegać tak szybko, jak to możliwe i zakończyć się wydaniem zaopatrzonej w uzasadnienie decyzji właściwego organu państwa przyjmującego nie później niż w ciągu 4 miesięcy od daty przedłożenia wszystkich dokumentów odnoszących się do danej osoby. Taka decyzja lub niewydanie decyzji podlega zaskarżeniu do sądu zgodnie z przepisami prawa krajowego.

Artykuł 9

1. Państwa członkowskie wskażą w terminie określonym w art.12 właściwe organy upoważnione do przyjmowania wniosków i podejmowania decyzji, o których mowa w tej Dyrektywie. Poinformują o tym pozostałe państwa członkowskie oraz Komisję.

2. Każde państwo członkowskie wyznaczy koordynatora działalności organów, o których mowa w ustępie 1 i poinformuje o tym pozostałe państwa członkowskie oraz Komisję. Ich rola polegać będzie na promowaniu jednolitego stosowania dyrektywy w uniesieniu do wszystkich wchodzących w grę zawodów. Założona zostanie grupa koordynacyjna przy Komisji, składająca się z koordynatorów wyznaczonych przez każde państwo członkowskie lub ich zastępców, której przewodniczyć będzie przedstawiciel Komisji. Zadaniem grupy będzie:

- ułatwianie wprowadzania dyrektywy,
- zbieranie wszystkich informacji potrzebnych do jej stosowania w państwach członkowskich.

Komisja może konsultować z grupą planowane zmiany istniejącej regulacji.

3. Państwa członkowskie podejmą środki, aby dostarczyć niezbędnych informacji o uznawaniu dyplomów w ramach tej dyrektywy. Mogą one korzystać z pomocy Centrum informacji o akademickim uznawaniu dyplomów i okresów studiów, założonego przez państwa członkowskie na podstawie rezolucji Rady i zebranych w Radzie Ministrów Edukacji z dnia 9 lutego 1976 r. oraz z pomocy odpowiednich organizacji lub stowarzyszeń zawodowych. Komisja podejmie konieczne inicjatywy zapewniające rozwój i koordynację przepływu niezbędnych informacji.

Artykuł 10

1. Jeśli, zgodnie z art.4 ust. 1 b) podstęp 2 zdanie 3, państwo członkowskie chce pozbawić kandydata do zawodu prawa wyboru między okresem adaptacyjnym a testem umiejętności w rozumieniu, przekaze niezwłocznie Komisji projekt odpowiedniego przepisu. Jednocześnie powiadomi Komisję o przyczynach, dla których wprowadzenie takiej regulacji jest konieczne. Komisja powiadomi niezwłocznie inne państwa członkowskie o takim projekcie, może także przeprowadzić konsultacje w sprawie projektu z grupą koordynacyjną, o której mowa w art.9 ust.2.

2. Niezależnie od możliwości przedstawienia przez Komisję i pozostałe państwa członkowskie uwag do projektu, państwo członkowskie może przyjąć dany przepis jedynie wówczas, jeśli Komisja w terminie trzech miesięcy nie wyda decyzji sprzeciwiającej się temu.

3. Na wniosek państwa członkowskiego lub Komisji państwa członkowskie prześlą im niezwłocznie ostateczny tekst przepisu będącego wynikiem zastosowania tego artykułu.

Artykuł 11

Po upływie terminu określonego w art.12 państwa członkowskie będą przekazywać Komisji, co dwa lata, raport na temat stosowania wprowadzonego systemu. Oprócz uwag ogólnych, raport taki powinien zawierać zestawienie statystyczne podjętych decyzji i opis głównych problemów wynikających ze stosowania dyrektywy.

Artykuł 12

Państwa członkowskie podejmą środki niezbędne do stosowania tej dyrektywy w ciągu dwóch lat od jej ogłoszenia. Powiadomią o tym niezwłocznie Komisję.

Państwa członkowskie prześlą Komisji teksty najważniejszych przepisów prawa krajowego, wydanych w zakresie objętym Dyrektywą.

Artykuł 13

Najpóźniej 5 lat po dacie określonej w art.12 Komisja przygotowuje raport dla Parlamentu Europejskiego i Rady o stanie wprowadzania powszechnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej 3 lata.

Po przeprowadzeniu wszystkich koniecznych konsultacji Komisja przedstawi w związku z tym wnioski w sprawie ewentualnych zmian istniejącego systemu. Jednocześnie Komisja przedstawi, w miarę potrzeby, propozycje ulepszania tego systemu, aby jeszcze bardziej ułatwić swobodę poruszania się, prawo do prowadzenia działalności zawodowej i wolność świadczenia usług przez osoby, które objęte są tą dyrektywą.

Artykuł 14

Niniejsza dyrektywa adresowana jest do państw członkowskich.

Dyrektywa Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 roku w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników (*lawyers*) ze swobody świadczenia usług

Rada Wspólnot Europejskich,
Uwzględniając Traktat o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, a w szczególności jego art.57 i 66;
Uwzględniając propozycję Komisji;
Uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego;
Uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego;
Zważywszy, że zgodnie z Traktatem, każde ograniczenie świadczenia usług, którego podstawę stanowi obywatelstwo lub miejsce zamieszkania jest zakazane począwszy od końca okresu przejściowego;
Zważywszy, że dyrektywa dotyczy wyłącznie środków ułatwiających skuteczne prowadzenie działalności prawnika w postaci świadczenia usług;
Zważywszy, że bardziej szczegółowe środki będą konieczne w celu ułatwienia skutecznego korzystania z prawa do prowadzenia stałej działalności zawodowej;
Zważywszy, że jeśli prawnicy mają skutecznie korzystać ze swobody świadczenia usług, to przyjmujące państwa członkowskie muszą uznawać za prawników osoby, które wykonują ten zawód w innych państwach członkowskich;
Zważywszy, że ponieważ dyrektywa dotyczy wyłącznie świadczenia usług i nie zawiera postanowień o wzajemnym uznaniu dyplomów, osoba, do której ma ona zastosowanie musi posługiwać się tytułem zawodowym używanym w państwie, w którym prowadzi stałą działalność zawodową, określanym poniżej jako „państwo członkowskie, z którego osoba ta przybyła”;

Przyjęła następującą dyrektywę:

Artykuł I

1. Dyrektywa ma zastosowanie, w granicach i na warunkach, w niej określonych, do działalności prawników prowadzonej w postaci świadczenia usług.

Niezależnie od treści tej dyrektywy, państwa członkowskie mogą zastrzec dla określonej kategorii prawników przygotowywanie urzędowych dokumentów uprawniających do administrowania majątkiem po osobach zmarłych oraz sporządzania urzędowych dokumentów ustanawiających lub przenoszących prawa do nieruchomości.

2. „Prawnik” (*lawyer*) oznacza każdą osobę uprawnioną do prowadzenia działalności zawodowej pod jednym z następujących tytułów:

Austria: Rechtsanwalt
Belgia: Avocat - Advocaat - Rechtsanwalt
Dania: Advokat
Finlandia: Asianajaja - Advokat
Francja: Avocat
Grecja: *δικηγόρος*
Hiszpania: Abogado - Advocat – Avogado - Abokatu
Holandia: Advocaat
Irlandia: Barrister - Solicitor
Luksemburg: Avocat - avoue
Niemcy: Rechtsanwalt
Portugalia: Advogado
Szwecja: Advokat
Włochy: Avvocato
Wielka Brytania: Advocate - Barrister - Solicitor

Artykuł 2

Każde państwo członkowskie uznaje za prawnika dla celów prowadzenia działalności określonej w art.1 ust.1 każdą z osób wymienionych w ust.2 tego artykułu.

Artykuł 3

Osoba, o której mowa w art.1 posługuje się tytułem zawodowym używanym przez nią w państwie członkowskim, z którego przybywa, wyrażonym w języku lub w jednym z języków tego państwa, z oznaczeniem organizacji zawodowej, która dała jej uprawnienie do wykonywania zawodu lub sądu, przed którym jest ona uprawniona do występowania zgodnie z prawem tego państwa.

Artykuł 4

1. Czynności związane z reprezentowaniem klienta w postępowaniu sądowym lub przed władzami publicznymi wykonuje się w każdym przyjmującym państwie członkowskim zgodnie z warunkami przewidzianymi dla prawników prowadzących w nim stałą działalność, z wyjątkiem warunków dotyczących miejsca zamieszkania lub przynależności do organizacji zawodowej w tym państwie.

2. Prawnik wykonujący takie czynności powinien przestrzegać zasad etyki zawodowej obowiązujących w przyjmującym państwie członkowskim, bez uszczerbku dla obowiązków w tym zakresie istniejących w państwie członkowskim, z którego przybywa.

3. W przypadku, gdy takie czynności są wykonywane w Wielkiej Brytanii, określenie „zasady etyki zawodowej obowiązujące w przyjmującym państwie członkowskim” oznacza zasady etyki zawodowej stosowane do *solicitors*, jeśli określona czynność nie należy wyłącznie do kompetencji *barristers* i *advocates*. We wszystkich innych przypadkach stosuje się zasady etyki dotyczące dwu ostatnich grup. Jednak *barristers* z Irlandii zawsze podlegają zasadom etyki zawodowej stosowanym w Wielkiej Brytanii do „*barristers*” i *advocates*.

Jeśli takie czynności są wykonywane w Irlandii, określenie „zasady etyki zawodowej obowiązujące w przyjmującym państwie członkowskim” oznacza, w zakresie w jakim dotyczą one ustnego prezentowania sprawy przed sądem, zasady etyki zawodowej stosowane do *barristers*. We wszystkich innych przypadkach należy stosować zasady dotyczące *solicitors*. Jednak *advocates* i *barristers* z Wielkiej Brytanii zawsze podlegają zasadom etyki zawodowej stosowanym w Irlandii do *barristers*.

4. Prawnik wykonujący czynności inne niż określone w ust.1 podlega warunkom i zasadom etyki zawodowej państwa członkowskiego z którego przybywa, bez uszczerbku dla przestrzegania zasad, niezależnie od ich natury, regulujących działalność zawodową w przyjmującym państwie członkowskim, w szczególności dotyczących niemożności pogodzenia wykonywania zawodu prawnika z inną działalnością w tym państwie, tajemnicy zawodowej, stosunków z innymi prawnikami, zakazu działania przez tego samego prawnika na rzecz kilku stron, których interesy są wzajemnie sprzeczne oraz reklamy. Zasady te mają zastosowanie tylko o tyle, o ile możliwe jest ich przestrzeganie przez prawnika nie prowadzącego stałej działalności zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim i w zakresie, w jakim ich przestrzeganie jest obiektywnie usprawiedliwione dla zapewnienia wykonywania czynności prawnika w tym państwie we właściwy sposób, powagi zawodu i poszanowania zasad dotyczących niemożności pogodzenia wykonywania zawodu z inną działalnością.

Artykuł 5

Przy wykonywaniu czynności związanych z reprezentowaniem klienta w postępowaniu sądowym państwo członkowskie może wymagać od prawnika, do którego stosuje się art.1:

- aby przedstawił się, zgodnie z miejscowymi zasadami lub zwyczajami sędziemu - przewodniczącemu oraz, stosownie do okoliczności, dziekanowi właściwego organu samorządu zawodowego w przyjmującym państwie członkowskim;
- aby prowadził sprawę w porozumieniu (*work in conjunction*) z prawnikiem, który wykonuje zawód przy tym sądzie i który, jeśli zajdzie taka potrzeba, będzie odpowiedzialny przed tym sądem albo w porozumieniu z *avoue* lub z *procuratore*, który przy nim praktykuje.

Artykuł 6

Każde przyjmujące państwo członkowskie może wyłączyć prawników, którzy są zatrudnieni za wynagrodzeniem w przedsiębiorstwach publicznych lub prywatnych, od wykonywania czynności związanych z reprezentowaniem takiego przedsiębiorstwa w postępowaniu sądowym, jeśli nie zezwala na wykonywanie takich czynności prawnikom prowadzącym stałą działalność w tym państwie.

Artykuł 7

1. Właściwy organ przyjmującego państwa członkowskiego może żądać od osoby świadczącej usługi wykazania jej kwalifikacji jako prawnik.
2. W przypadku nieprzestrzegania obowiązków, o których mowa w art.4, obowiązujących w przyjmującym państwie członkowskim, właściwy organ tego państwa zdecyduje, zgodnie z własnymi zasadami i procedurą, o konsekwencjach takiego zachowania i w tym celu może uzyskać każdą potrzebną informację zawodową dotyczącą osoby świadczącej usługi. Zawiadomi właściwy organ państwa członkowskiego, z którego ta osoba przybywa, o każdej podjętej decyzji. Taka wymiana informacji nie może naruszyć poufnego charakteru przekazywanych informacji.

Artykuł 8

1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie środki konieczne do stosowania tej dyrektywy w okresie dwóch lat od jej ogłoszenia i niezwłocznie poinformują o tym Komisję.
2. Państwa członkowskie przedstawią do wiadomości Komisji teksty najważniejszych przepisów prawa krajowego, które przyjmą w zakresie objętym dyrektywą.

Artykuł 9

Niniejsza dyrektywa adresowana jest do państw członkowskich.

LISTA PRZEKAZANYCH DOKUMENTÓW
DO
**PROJEKTU USTAWY O ŚWIADCZENIU PRZEZ PRAWNIKÓW
ZAGRANICZNYCH POMOCY PRAWNEJ W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

przyjętego przez Radę Ministrów
w dniu 19 marca 2002 r.

Obszar Negocjacyjny: „Swobodny przepływ osób.”
Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa Polski w Unii Europejskiej:
Rozdział 2, priorytet 2.5

1.	Deklaracja dotycząca dostosowawczego charakteru projektu ustawy wraz z uzasadnieniem dostosowawczego charakteru
2.	Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem
3.	Zestawienie przepisów dostosowujących projektowaną ustawę z odpowiednimi przepisami dyrektywy Unii Europejskiej (tabela zgodności)
4.	Opinia Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej wydana dnia 18 marca 2002 r.
5.	Tłumaczenia następujących aktów prawa Unii Europejskiej, w wersji papierowej i elektronicznej: <ol style="list-style-type: none"> 1. Dyrektywa Rady 89/48/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. dotycząca ogólnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego uzyskiwanych w rezultacie ukończenia kształcenia i szkolenia zawodowego trwającego co najmniej 3 lata, 2. Dyrektywa Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników (lawyers) ze swobody świadczenia usług 3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 98/5/UE z dnia 16 lutego 1998 r. w sprawie ułatwienia prowadzenia stałej praktyki prawniczej w innym państwie członkowskim innym niż to, w którym uzyskano kwalifikacje,